

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Tiina Nõmm

**Riiklikku õppekava täiendavad õpitegevused meediaõpetuse arendamiseks
Tartu maakonna koolide näitel**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Kadri Ugur, PhD

Tartu 2018

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED ALUSED	6
1.1 Kriitiline mõtlemine	6
1.2 Meediapädevus	6
1.2.1 Meediaõpetuse koht formaalhariduses	9
1.3 Meediahariduse eesmärk	11
1.4 Meediapädevuse arendamise elemendid ja võimalused riikliku õppekava kohaselt	11
1.4.1 Riiklik õppekava	12
1.4.2 Kooli õppekava	14
1.4.3 Meediaõpetuse reguleeritus kooli õppekavades	15
1.4.4. Kolmas kooliaste ehk 7.-9. klass	16
1.4.5 Neljas kooliaste ehk 10.-12. klass	17
2. UURIMISKÜSIMUSED	19
3. EMPIIRIKA	21
3.1 Valim	21
3.2 Andmekogumine ja -analüüs	21
4. TULEMUSED	24
4.1 Tartu maakonna koolide kaardistus	24
4.2 Meediapädevuse formaalne arendamine valitud koolide näitel	24
4.2.1 Meediapädevuse arendamise vormiline ülesehitus valitud koolides	27
4.2.2 Meediapädevuse arendamise eesmärgistamine valitud koolide õppekavades	29
4.2.3 Meediapädevuse arendamisel käsitletavat teemat valitud koolide õppekavades	32
4.2.4 Meediapädevuse arendamise õpiväljundid valitud koolide õppekavades	33
4.3 Meediapädevuse mitteformaalne arendamine valitud koolides	36
4.3.1 Koolilehed	36
4.3.2 Kooliraadio	37
4.3.3 Televisioon ehk Youtube' i kanal	37
4.4 Meediaõpetus Tartu Miina Härma Gümnaasiumis	38
4.4.1 Autori taust	38
4.4.3 Tartu Miina Härma Gümnaasiumi meedia ainekava	39
4.4.5 Saavutatud õpiväljundid	40
4.4.6 Õppeplaani õppesisu	43

4.4.7 Valitud õppematerjalid	46
4.4.8 Tulemused ja järeldused	46
5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	48
KOKKUVÕTE	51
SUMMARY	53
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	55

Sissejuhatus

Bakalaureusetöö eesmärgiks on kaardistada hetkeolukord Tartu maakonna koolide meediapädevuse arendamises, leida ja tuua välja erinevused neis ning luua ettekujutus hetkeolukorrast - eesmärkidest, teemadest ja nende seotusest riiklike õppekavadega Tartu maakonna eestikeelsete üldhariduskoolide meediapädevuse arendamisel. Seda kõike kolmanda ja neljanda kooliastme vaatlusel.

Uuringu koondamiseks keskendun oma töös vaid Tartu maakonna koolide kolmandatele ja neljandatele kooliastmetele. Põhjuseks geograafiline lähedus ning Tartu kui ülikoolilinna ajalooline roll Eesti haridusajaloos.

Minu töö on laiemas kontekstis oluline kogu haridussüsteemile, kaardistamaks praegust noorte meediapädevuse arendamise olukorda Tartu maakonna näitel, aidates sel moel kaasa kriitiliste ja oskuslike meediatarbivate kasvule. Ühiskonna jaoks on oluline, et selle liikmed oskaksid hinnata nendeni jõudva info kvaliteeti ning seejärel analüüsida põhjalikult ühiskonnas toimuvaid protsesse. Kriitilised ja pädevad meediatarbijad aitavad kaasa demokraatliku ühiskonna arengule ning kvaliteetse meedia levikule ühiskonnas.

Järjest enam sotsiaalmeediat kasutavate noorte jaoks on sõna meedia omandamas uut tähendust ning seetõttu muutub nende kriitilise meediatarbimise oskus. Koolides pakutava meediahariduse rolli selles osas ei saa hetkel adekvaatselt hinnata, kuna puudub ülevaade Eesti koolide meediapädevuse arendamise sisukusest, eesmärkidest ja täitmisest viimase paari aasta jooksul.

Oma töö teemavalikul lähtusin isiklikust huvist meediahariduse arendamise vastu väljaspool ülikoolis õpetatavat ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala, sest inimeste pädev ja kriitiline meediatarbimine on liberaalse ja demokraatlikku ühiskonna arenguks ääretult oluline.

Bakalaureusetöö on välja kasvanud samateemalisest seminaritööst, mille eesmärk oli kaardistada olukord Tartu maakonna 7.-9. klassi õpilaste meediapädevuse arendamisel. Käesolev töö sisaldab tulemuste põhjalikumat analüüsi ning saadud andmete põhjal järelduste tegemist. Seminaritööst on üle võetud teooria osa, eriti ülevaade Põhikooli riiklikust õppekavast, Gümnaasiumi riiklikust õppekavast ning Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest. Samuti on bakalaureusetöösse üle kantud andmed koolide kodulehtedelt ja lisatud neile täiendusi. Bakalaureusetöös saadud tulemused pakuvad uurimismaterjali ka edaspidisteks teadusuuringuteks.

Töö algab teoreetilise sissejuhatusega teemasse, seletades lahti, mis on meediapädevus ja milles seisneb selle olulisus. Samuti käsitletakse teoreetilises osas teemasid nagu kriitiline mõtlemine, meediahariduse eesmärk ja meediapädevuse arendamise vajalikkus riikliku õppekava kohaselt. Seejärel käsitleb töö lähemalt riikliku õppekava, ainevaldkonna, läbiva teema, kooli õppekava ning ainevaldkonna Keel ja kirjandus temaatikat. Loodud teoreetiliste ja empiiriliste aluste põhjal on loodud uurimisküsimused ja nende vastamist toetava strateegia kirjeldus. Empiirika peatükis on välja toodud valimi ja andmete kogumise ning analüüsi kirjeldus. Neljas peatükk tulemuste kohta sisaldab kogutud andmeid Tartu maakonna koolide kohta ja nende analüüsi. Olulise osa peatükist moodustab analüüs minu enda kogemusest meediapädevuse arendajana Tartu Miina Härma Gümnaasiumis. Töö lõpeb kogutud andmete analüüsist tehtud tulemuste ja järeldustega ning töö kokkuvõttega.

1.TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED ALUSED

Järgnevas peatükis toon lähemalt välja teoreetilised ja empiirilised alused, sh töö mõistmiseks vajalikud definitsioonid, mis aitavad vastata esitatud uurimisküsimusele. Peatükis seletan lahti ka meediapädevuse arendamise tähtsuse ühiskonna jaoks. Pikemalt peatun ka Eesti Vabariigis kehtivatel põhikooli riiklikul õppekaval ja gümnaasiumi riiklikul õppekaval ning toon välja meediapädevuse arendamist käsitlevad punktid neis.

1.1 Kriitiline mõtlemine

Igasuguse meediapädevuse arendamise osa on kriitiline mõtlemine. Andersoni, Krathwohli, Airasiani & Cruikshanki ja Bloomi taksonoomiast kasutatud revideeritud versiooni kohaselt koosneb kriitiline mõtlemine nagu meediapädevuski kuuesti oskusest: meenutamine, mõistmine, kohaldamine, analüüsimine, hindamine ja loomine (Anderson, Krathwohl, Airasian ja Cruikshank, 2001; Bloom, 1956; Scheibe ja Rogow, 2012:22 kaudu).

Browne & Keeley kirjeldavad kriitilist mõtlemist kui teadlikkust omavahel seotud kriitiliste küsimuste olemasolust, suutlikust küsida ja vastata kriitilistele küsimustele õigel hetkel ning sügavat soovi aktiivselt küsida kriitilisi küsimusi (Browne ja Keeley, 2010, Scheibe ja Rogow, 2012:22 kaudu).

Mistahes valdkonnas ei saa edukalt toimida meediat tundmata, oskuseta meediat kasutada, oskuseta meediat kriitiliselt analüüsida ja selle toimet mõista (Masterman ja Mariet, 1994, Kurm, 2004:7 kaudu).

1.2 Meediapädevus

Definitsioon sellele varieerub nii eri kümnendite, kontinentide kui ka akadeemiliste vaadete vahel. Samas on just definitsioon see, mis kujundab meediapädevusest erinevate oskuste nõ paketi, mõistmaks meedias toimuvat. Sagedasti kasutatud definitsioon meediapädevusele USAs on näiteks “oskus pääseda ligi, analüüsida, hinnata ja toota infovahetust erinevates vormides” (Scheibe ja Rogow, 2012: 19). Tänapäevase versiooni on kirja pannud meediapädevuse ekspert Renee Hobbs sõnastades, et meediapädevus sisaldab endas muuhulgas ka võimekust

mõista, teha koostööd, peegeldada loetut ja nähtut ning sotsiaalset tegevust (2010, Scheibe ja Rogow, 2012: 19 kaudu).

Üldiselt võib öelda, et meediapädevus koosneb järgnevatest oskustest, teadmistest ja võimalustest:

- ligipääs tänapäevasele meediatehnoloogiale ja kvaliteetsele meediasisule, oskus tehnoloogiat efektiivselt kasutada;
- elementaarsete meediasõnumite mõistmine, luues sel moel aluse esitamaks analüütilisi ja kriitilisi küsimusi;
- oskus märgata meediasõnumite tegelikku eesmärki, rolli ja mõju;
- analüüsi oskus kodeerimaks lahti meedias ilmunud sõnumeid;
- anda hinnang põhjendatud kaalutluse tulemusena ja sõnumispetsiifilist kasu nähes;
- oskus luua vajadusel ise pädevaid sõnumeid erinevatel eesmärkidel ja erinevatele kanalitele;
- oskus mõista, kuidas isiklikud kogemused ja väärtused mõjutavad meediasõnumitest arusaamist ja neile reageerimist ning oskus hinnata võimalikke tagajärgi, mida toob kaasa ühe meediakanali eelistamine teisele;
- osavõtlikkus ehk initsiatiiv lüüa koos teistega kaasa meediasisu tootmisel, nt erinevates sotsiaalmeediakanalites (Scheibe ja Rogow, 2012: 19-20).

Neile kaheksale punktile lisaks on eelduseks, et meediapädev inimene mitte ainult ei kasuta eelnevat kaheksat mõtet, vaid tahab neid oskusi või teadmisi ka arendada ja nende järgi toimida (Scheibe ja Rogow, 2012: 20). Kuna meediapädevust saab defineerida kui oskuste komplekti, ei ole meediapädevust võimalik omandada vaid teatud kindlate faktide päheõppimisel (*Ibid.*). Nagu iga muu oskus, eeldab ka meediapädevus, et õpilane on eelnevalt varustatud piisavate vahendite ja faktidega, avastamaks ise ümbritsevat meediaruumi ja tegema sellest järeldusi (*Ibid.*).

Meediapädevuse arendamiseks on vaja keskenduda viiele kriitilise mõtlemise komponendile:

1. Uudishimu ja tahe küsida - kriitiline mõtleja tahab enne lõpliku otsuse tegemist tutvuda kõigi materjalidega;
2. Pidev töö uurimisprotsessis - kriitiline mõtleja hangib, analüüsib ja hindab informatsiooni pidevas ja elukestvas protsessis, mille põhjal tehtud otsused annavad aluse nende järgnevateks otsusteks ja käitumiseks;

3. Sisemine skeptitsism - kriitiline mõtleja on valvel erinevate eelduste ja motiivide suhtes. Et mitte muutuda küüniliseks, on skeptikud harjunud küsima pädevaid küsimusi;
4. Põhjustatud info väärtustamine - kriitiline mõtleja suudab eristada objektiivset infot autori arvamusest ning seda väärtustada;
5. Paindlikkus ja eelarvamustevaba - kriitilised mõtlejad on teadlikud omaenda isiklikest eeldustest ja on valmis seda vajadusel muutma (Scheibe ja Rogow, 2012: 25).

Meediapädevuse arendamiseks on eelnevad viis komponenti oluliseks nurgakiviks, millest areneb edasi inimese eluaegne oskus sünteesida, määratleda ja lahendada probleeme (*Ibid.*).

Tänapäeval võib rääkida ka uue meedia pädevusest, mis eeldab, et õpilased on varasemalt omandanud juba teatava meediapädevuse ja lisavad sinna juurde veel näiteks kollektiivse õppimise ning alternatiivsete identiteetide kasutamise, saavutamaks täielikku seotust tänapäeva meediaruumiga, kus igäüks võib olla infolooja (Scheibe ja Rogow, 2012: 26).

Meediapädevust Euroopa määratluse kohaselt määratletakse meediapädevust üldiselt oskusena meediat kasutada, mõista ja kriitiliselt hinnata meedia ja meediasisu erinevaid aspekte ning suhelda erinevates kontekstides (Meediapädevus digitaalkeskkonnas – Euroopa lähenemisviis, 2007).

Euroopa Ühenduste Komisjoni teatise kohaselt hõlmavad meediapädevuse erinevad tasandid järgmist:

- head toimetulekut kõikide olemasolevate meediavormidega alates ajalehtedest kuni virtuaalkogukondadeni;
- aktiivset meediakasutust;
- kriitilist suhtumist meediasse nii kvaliteedi kui ka sisu täpsuse osas;
- meedia loomingulist kasutust, kuna meediatehnoloogia areng ja Interneti kasvav osatähtsus levikanalina võimaldavad aina suuremal hulgal eurooplastel luua ja levitada kujundeid, teavet ja infosisu;
- meediamajanduse ning meediakanalite paljususe ja meediakanalite omandilise kuuluvuse vahe mõistmist;
- autoriõiguse temaatika mõistmist, mis on „õiguspärasuse kultuuriks” oluline (*Ibid.*).

1.2.1 Meediaõpetuse koht formaalhariduses

Järgnev peatükk annab põhjaliku ülevaate erinevate ekspertide arvamusest meediaõpetuse olulisusest ühiskonnale ja indiviidile endale. Seda kõike osana formaalsest kooliharidusest.

„Meediaõpetuse ekspert prof Renee Hobbs tsiteerib oma artiklis Elihu Katz'i, kes viitab kommunikatsiooni, hariduse ja demokraatia orgaanilise seosele: “Demokraatia on tähenduseta paljude häälteta, võimatu on rääkida kodanikkonna arengust kaasaegses ühiskonnas ilma massikommunikatsioonita”,“(Hobbs, 1998:57, Kurm, 2004:6 kaudu).

Meediapädevus on infoühiskonna võtmeküsimus. Suur osa inimeste töö, õppimise ja vaba aja veetmisega seotud tegevustest toimub juba praegu multi- ja võrgumeedia keskkonnas (Noormaa, 2003, Kurm, 2004:7 kaudu). „Väga oluliseks tuleb pidada praktiliste oskuste ja vilumuste arendamist meediavahendite kasutamisel ja interaktiivsel suhtlemisel,“ (Noormaa, 2003, Kurm, 2004:7 kaudu). „Meedia osutub üheks põhiteguriks isiksuse maailmapildi, väärtushoiakute, enesetunnetuse ja kogemuse kujunemisel,“ (*Ibid.*). Kaasaegse meedia mõistmis- ja kasutamisoskusest ning inimeste võimalustest ja võimest meediaprotsessides aktiivselt osaleda sõltub demokraatlike protsesside kulg ühiskonnas,“ (*Ibid.*). Meediaharidus arendab õpilastest teadlikud, analüüsivõimelised ja kaasatud kodanikud, mis on vajalik demokraatliku ühiskonna püsimiseks (Scheibe ja Rogow, 2012:46).

1989. aastal võtsid Euroopa haridusministrid Istanbulis vastu meediahariduse ja uute tehnoloogiate alase resolutsiooni, mis ütleb, et meediaõpetus peab arendama õpilasi meediat kriitiliselt analüüsima ja neid ette valmistama poliitiliselt teadlikeks, demokraatlikeks kodanikeks; meediaõpetus peab algama võimalikult vara ja jätkuma läbi haridustee (Masterman ja Mariet, 1994, Kurm, 2004: 7 kaudu).

Kurmi (2004: 7) hinnangul ei saa meediaõpetust „käsitleda formaalharidusest eraldiseisvana. Kui tahame, et õpilastest saavad ühiskonnas toimetulevad kodanikud, siis peame matemaatika ja ajaloo kõrval õpetama ka meediat,“(*Ibid.*). Raamatu kasutamise oskuse kõrval on vajalik ka näiteks oskus “lugeda” maisihelveste pakki ja mõista sellel animategelastega kujutatud kultuurilisi konventsioone (Graddol, 1994, Kurm, 2004:7 kaudu).

Kui massimeedia olulisus hakkas kasvama 20. sajandi algul, siis meedia ja laste suhete uurimine algas palju hiljem (Tayie, 2008: 82). Seni kajastusid Laste ja massimeedia-alased uuringud vaid läbi teiste sotsiaalvaldkondades tehtud uuringute (*Ibid.*).

Tänapäeva tehnoloogia kujundab meediamaastikku üha enam ja ilma milleta poleks ka ülemaailmne globaliseerumine võimalik (Jacquinot-Delaunay, Carlsson, Tayie ja Pérez-Tornero, 2008: 19). Ligipääs erinevatele meediakanalitele ja suhtlusvahenditele mängib olulist rolli ka riigi poliitilises, majanduslikus ja ühiskondlikus arengus tuues samal ajal kaasa ka hirmu selle võimaliku mõju ees noortele (*Ibid.*).

Nüüdisaegses mitmekesisel ühiskonnas on erinevad tehnoloogilised võimalused inimestele üha enam kättesaadavamad ning mõisted “aeg”, “ruum”, “isiklik” ja “avalik” on muutnud mitmetähenduslikuks ja muutnud meediakultuuri (*Ibid.*). Globaliseerunud ja digitaliseerunud meedias on segunenud ka reklaami, meelelahutuse ja informatiivse meedia piirid ning meediamaastikule on iseloomulik kontsentreerumine ehk ettevõtete koondumine (*Ibid.*).

Meediaharidus tagab kriitilise mõtlemise ja analüütilised oskused, mis võimaldab inimestel oma meediatarbimisel olla autonoomsed ja ratsionaalsed kriitilised meediatarbijad (Khan, 2008: 15).

Võttes arvesse, et alates viimastest kohalikest omavalitsuste valimistest on õigus hääletata ka alates 16-aastastel noortel, on just sellest vanusest alates oluline ka meediapädevus, tegemaks poliitiliselt õigeid otsuseid ja oskamaks eristada poliitilist propagandat.

Oluline on, et meediaõpetuse eesmärke kommuniqueeritakse selgelt ja täpselt nii õpilastele, kolleegidele kui lapsevanematele (Masterman ja Mariet, 1994, Kurm, 2004: 7 kaudu). Vastasel korral võib juhtuda, et õpetaja jõupingutusi ohustavad kaebused kolleegidelt ja lapsevanematelt, et õpilased “raiskavad oma aega televisiooni vaatamisele” klassiruumis (*Ibid.*).

Seega on äärmiselt oluline õpetajate endi definitsioon meediast, kujundades sel moel õpilaste praktilise meedia kirjaoskuse edastamisviisi (Scheibe ja Rogow, 2012: 32-34). Kiirelt areneva meedia ajastul on meediahariduse edastamisel õpilastele oluline garanteerida neile lugemis-, kirjutamis- ja analüüsisioskused, mis aitavad neil kriitiliselt tarbida igat liiki meediume - nii praeguseid kui ka tulevikus loodavaid (*Ibid.*).

1.3 Meediahariduse eesmärk

Nii nagu iga hariduse omandamisel, on ka meediahariduse omandamise alguses oluline seada soovitud eesmärk (Scheibe ja Rogow, 2012:36). USAs asuv National Association for Media Literacy Education on selle eesmärgi sõnastanud järgmiselt: “Meediahariduse eesmärk on aidata arendada igas vanuses indiviidide küsimis- ja eneseväljendusoskust, mida on vaja kriitiliseks analüüsiks, edukaks kommunikeerumiseks ja aktiivseks kodanikuks olemisel” (*Ibid.*). Eesmärgiks on siin seatud “kriitiline mõtleja”, “efektiivne kommunikeerija” ja “aktiivne kodanik” (*Ibid.*).

Kui kriitilisest küsimuste küsimisest kujuneb välja harjumus, funktsioneerib see õpilase jaoks püsiva filtrina, mille abil maailmas toimuvat mõtestada (Scheibe ja Rogow, 2012: 36). Psühholoog Ellen Langer (1989) on kirjeldanud seda kui ühte osa meeletheadlikkusest, milleni inimene pürgib (*Ibid.*). Just soov jõuda meeletheadliku seisundini on see, mis põhjendab, miks kriitiline küsimine on igasuguse meediahariduse aluspõhi (Scheibe ja Rogow, 2012: 36).

Meediaharidust saavad õpilased omandada formaalhariduse osana ehk haridustasemetest koosnevas haridussüsteemis õppides, mitteformaalse õppetegevusena ehk muu organiseeritud õppetegevusega või informaalse haridustöö käigus ehk töökogemuse, igapäevase tegevuse ja vaba aja tegevuste kaudu (Kutseharidusstandard, 2013 ja Pärk, Burmeister, i.a).

1.4 Meediapädevuse arendamise elemendid ja võimalused riikliku õppekava kohaselt

Otseselt meediaõpetust käsitleva eraldi kohustuslikku aine või meediavalikaine vajalikkust ei reguleeri ei põhikooli riiklik õppekava ega gümnaasiumi riiklik õppekava.

Nii põhikool kui gümnaasium koostab oma kooli õppekava riikliku õppekava alusel (Põhikooli riiklik õppekava, 2011; Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011). Mõlema, 2011. aastal kehtima hakanud, õppekava kohaselt peetakse „kooli õppekava loomisel silmas kooli ja paikkonna eripära, kooli töötajate, lapsevanemate ja õpilaste soove ning kasutatavaid vaimseid ja materiaalseid ressursse,“ (*Ibid.*).

1.4.1 Riiklik õppekava

„Riiklikes õppekavades esitatakse õppe eesmärgid, oodatavad õpitulemused, hindamise tingimused ja kord ning nõuded õppekeskkonnale, õppe ja kasvatuses korraldusele, kooli lõpetamisele ja kooli õppekavale,“ (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010).

Põhikooli riiklik õppekava koosneb kolmest peatükist: esimene käsitleb üldsätteid; teine peatükk põhihariduse alusväärtuseid, õppe- ja kasvatusesmäärke, õppimise käsitlust ja õppekeskkonda, kõigi kolme kooliastme jooksul omandatavaid pädevusi ning õppe ja kasvatuses rõhuasetusi, põhikooli õppekorraldust, hindamist, klassi ja põhikooli lõpetamist ning kooli õppekava; kolmas peatükk keskendub põhikooli riikliku õppekava rakendussätetele (Põhikooli riiklik õppekava, 2011).

Gümnaasiumi riiklik õppekava koosneb samuti kolmest peatükist ning käsitleb esimeses ja kolmandas peatükis sarnaselt põhikooli riikliku õppekavaga üldsätteid ja rakendussätteid (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011). Ka teine peatükk koosneb samadest jagudest mis põhikooli riiklik õppekava, välja arvatud “kõigi kolme kooliastme jooksul omandatavaid pädevused ning õppe ja kasvatuses rõhuasetused”, mida gümnaasiumiosas ei ole (*Ibid.*).

Nii Põhikooli kui gümnaasiumi riiklikus õppekavas „esitatakse ainevaldkonniti vähemalt järgmiste kohustuslike õppeainete ainekavad:

- 1) keel ja kirjandus: eesti keel (eesti õppekeelega koolis), vene keel (vene õppekeelega koolis) ning kirjandus;
- 2) võõrkeeled: eesti keel teise keelena, A-võõrkeelena inglise keel, saksa keel, prantsuse keel, vene keel, B-võõrkeelena inglise keel, saksa keel, prantsuse keel, vene keel;
- 3) matemaatika: põhikoolis matemaatika, gümnaasiumis kitsas ja lai matemaatika;
- 4) loodusained: bioloogia, geograafia, füüsika, keemia ja põhikooli riiklikus õppekavas ka loodusõpetus;
- 5) sotsiaalsed: inimeseõpetus, ajalugu, ühiskonnaõpetus;
- 6) kunstained: muusika, kunst;
- 7) põhikooli riiklikus õppekavas tehnoloogia: tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus;
- 8) kehaline kasvatus: kehaline kasvatus,“ (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010).

Riiklikus õppekavas etteantud lisades esitatakse valdkonniti koondatud ainekavad ning läbivate teemade kavad. „Läbivate teemade käsitlemine õppes võimaldab ellu viia ainekavades esitatud

seoseid lähtuvalt läbivate teemade taotlustest, samuti toetada õppeainete ja ainevaldkondade vahelist lõimingut,“ (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011, Lisa 14). „Läbivate teemade taotluste elluviimine võib toimuda nii kohustuslike kui ka valikainete kaudu,“ (*Ibid.*). „Õppeainete ja ainevaldkondade panus läbiva teema käsitlemisse on lähtuvalt õppeaine taotlustest ja õppesisust erinev,“ (*Ibid.*).

Üks läbiv teema nii põhikooli kui gümnaasiumi riiklikus õppekavas on teabekeskond, mis sisuliselt taotleb õpilase (nii põhikooli kui gümnaasiumi õpilase) „kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ning ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikale,“ (Põhikooli riiklik õppekava, 2011; Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011).

Tabel 1. Läbiva teema Teabekeskond käsitlemisega taotletavad sihid.

Põhikoolis suunatakse õpilast	Gümnaasiumis suunatakse õpilast
mõistma vahetu ja vahendatu sarnasusi ning erinevusi;	määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;
valima sobivat suhtlusregistrit ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest;	kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad endas erinevate teavikute ja teabekeskondade kasutamist;
määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;	arendama kriitilise teabeanalüüsi oskust; võrdlema erinevaid diskursiivseid praktikaid (nt seltskonnamedia, kohtupraktika, meelelahutus, sõprade omavaheline suhtlus jpt) ning neis valitsevaid suhtlemisnorme;
kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi;	mõistma meedia kui majandusharu üldisi toimimismehhanisme, sealhulgas meedia osa tööturul;
arendama kriitilise teabeanalüüsi oskust (Põhikooli riiklik õppekava, 2011, Lisa 13).	analüüsima avalikus ruumis kehtivaid reegleid ning kirjeldama võimalikku tegevust nende rikkumise korral (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011, Lisa 14).

Üldjoontes on taotletavad sihid samad, kujundades detaile vastavalt õpilaste vanusele. Seega on oluline, et õpilane suudaks nii III kui IV kooliastme lõpus määrata oma teabevajadus ja leida vajadusel sobivat infot, arendada oma kriitilise analüüsi oskust ja valida õige suhtlusviis ja -kanal vastavalt olukorrale.

Läbiva teema “Teabekeskond” käsitlemisel III kooliastmes „õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas, sealhulgas majanduselus, ning kasutama meediat teabeallikana,“ (Põhikooli riiklik õppekava, 2011, Lisa 13). „Senisest olulisemaks muutub teabe usaldusvääruse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leitud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides),“ (*Ibid.*). „Õpetus ja kasvatus töös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks,“ (*Ibid.*).

Läbiva teema “Teabekeskond” käsitlemisel gümnaasiumis teeb õpilane selle tulemusel meediatarbijana iseseisvaid valikuid ning põhjendab neid, lähtudes oma erinevatest huvidest ja vajadustest (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011, Lisa 14). „Õpilane on kursis avalikus ruumis tegutsemise reeglitega ning taunib nende rikkumist,“ (*Ibid.*). „Ta mõistab meediamajanduse rolli ühiskonnas, tutvub globaliseerumise mõjudega meedia sisule ja inimeste meediakasutusharjumustele,“ (*Ibid.*). „Läbiva teema ja aineõppe koosmõjul suudab õpilane oma sõnumi vormistada ja seda otstarbekalt edastada,“ (*Ibid.*).

1.4.2 Kooli õppekava

Riiklike õppekavade alusel koostab kool õppekava, mis on aluseks kooli õppetöö aluste loomisele (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010). Kooli õppekava kehtestab kooli direktor. „Kooli õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kinnitamist arvamuse andmiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule,“ (*Ibid.*).

Nii põhikooli- kui gümnaasiumiõpilastele võimaldab kool kutseõpet riiklikes õppekavades ettenähtud valikainete raames, nendeks on usundiõpetus ja karjääriõpetuse ning gümnaasiumi riiklikus õppekavas ka riigikaitseõpetus ning majandus- ja ettevõtlusõpetus (*Ibid.*). „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikes õppekavades võib sätestada ka teiste valikõppeainete ainekavasid,“ (*Ibid.*). Gümnaasiumis tuleb täiendavalt tagada võimekus pakkuda lisaks kohustuslikele õppeainetele ka valikõppeaineid ja kujundada valikõppeainetest vähemalt kolm õppesuunda (*Ibid.*).

Kuigi riiklik õppekava ei reguleeri meediahariduse edastamist võivad kooli õppekavas olla nii „riiklikus õppekavas kirjeldatud valikkursused kui ka kooli õppekavast tulenevad valikkursused,“ (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011). Gümnaasium võimaldab lisaks „vähemalt 11 kursuse mahus valikkursusi, mis arvestavad kooli ja piirkonna eripära,“ (*Ibid.*).

1.4.3 Meediaõpetuse reguleeritus kooli õppekavades

„Eestis kehtivates riiklikes õppekavades, millest omakorda lähtuvad koolide õppekavad, on meediaõpetus käsitletud ebasüsteemaatilisel mõnede üksikute meediatemaatiliste teemadega meediateksti kirjutamise kohta emakeele ja sotsiaalainete valdkonnas,“ (Ugur, 2010: 18). „Samaaegselt on meediahariduse teema integreeritud ka teistesse ainevaldkondadesse,“ (*Ibid.*). „Meediahariduse rohkemal määral rakendamine praegusesse haridussüsteemi peaks olema piisav, et täita noorte vajadusi ja piisavalt reglementeeritud riikliku õppekava jaoks,“ (Ugur, 2010: 27).

„Kahtlemata raskendab meediaõpetuse rakendamist asjaolu, et meedia õpetamine on väga paljude õpetajate jaoks võõras valdkond, mille käsitlemisel ei tunne aineõpetajad end kindlalt,“ (Kurm, 2004: 8). „Eesti õpetajad pole saanud selleks ettevalmistust – kõik, kes on seni meediat õpetanud, on autodidaktid,“ (*Ibid.*).

Ka Annely Hindriksoni magistritööst selgus, et Eesti üldhariduskoolide õpetajad ei ole valmis meedia õpetamiseks (Hindrikson, 2007). „Valmiduse üldised eeldused meedia õpetamiseks – õpetajate meediakasutus ja õpetajate ettekujutus õpilaste meediakasutusest ning meediapädevusest – lubavad õpetajatel siiski meediaõpetusega alustada,“ (*Ibid.*). „Kuid meediaõpetuse vajalikkuse mõistmine, selle võimaluste nägemine, suhtumine konstruktivistlike aktiivõppe meetodite kasutamisse ning õpetajate endi arusaam oma valmisolekust meedia õpetamiseks ei takista ligikaudu pooltel õpetajatest meediat õpetada,“ (*Ibid.*). „Kõige suuremaks takistuseks kriitilise ja konstruktivistliku meediaõpetuse elluviimiseks on aga siiski õpetajate ebapiisav meediapädevus,“ (*Ibid.*).

1.4.4. Kolmas kooliaste ehk 7.-9. klass

Põhikooli riikliku õppekava (2011) kohaselt „toetatakse põhihariduses võrdsel määral õpilase vaimset, füüsilist, kõlblist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut“. Just meediapädevuse arendamine ja ühiskonnaga kursisolek annab olulise panuse õpilase sotsiaalseks arenguks.

Meediapädevuse arendamist toetab ka õppekava üks läbiv teema teabekeskond, mis „taotleb õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi,“ (Põhikooli riiklik õppekava, 2011).

Meediapädevuse arendamist tehnoloogia valdkonnas reguleerib õppekava digipädevuse taotlemisega, millega taotletakse kokkuvõttes õpilase suutlikkust „kasutada uuenevat digitehnoloogiat kiiresti muutavas ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes,“ teades valdkonna võimalikke ohte ning käitudes samade moraalnormide järgi mis tavaelus (*Ibid.*).

Kolmandas kooliastmes on õppe ja kasvatus põhitaotlus aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäevaelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida (*Ibid.*).

Eestikeelsete koolide jaoks on ainevaldkonna kohustuslikud õppeained eesti keel ja kirjandus (Põhikooli riiklik õppekava, 2011, Lisa 1). Kohustuslikud kursused eesti keele õppeaines on lisaks Keel ja ühiskonnale, Teksti keel ja stiilile, Praktilisele eesti keelele I, Praktilisele eesti keelele II ja Praktilisele eesti keel III ka Meedia ja mõjutamine (*Ibid.*). Õppekava üldaluste kohaselt sisaldavad omastatavad keele- ja kirjanduspädevused ka asjakohaselt erinevate suhtluskanalite kasutamist ning suutlikkust leida, „kriitiliselt hinnata ja kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet,“ (*Ibid.*).

Meediapädevuste arendamist taotletakse ka III kooliastme eesti keele õpetusega. Selle kohaselt peaks õpilane põhikooli lõpuks suutma asjakohaselt kasutada erinevaid suhtluskanaleid ja leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet (*Ibid.*). Õpilase suulise ja kirjaliku suhtluse arendamisel on üheks õppesisuks ka aktuaalse meediateksti kommenteerimine ning loetu kirjalik ja suuline vahendamine (*Ibid.*).

Teksti vastuvõtmise arendamisel on õppesisu keskendunud täielikult meediapädevuse arendamisele. Õppesisu teemadeks on kokkuvõtvalt peamiste tekstiliikide eesmärgid,

keelekasutus ja võrdlemine, meediatekstide põhiliigid, uudise ja arvamuse ülesehitus, kriitiline lugemine, fakti ja arvamuse eristamine, meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval, põhilised meediakanalid, televisioon ning raadio, meediaeetika, sõnavabaduse põhimõte, kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia ning avalik ja varjatud mõjutamine (Põhikooli riiklik õppekava, 2011, Lisa 1).

Eesti keele õppesisu tekstiloomes hõlmab meediapädevuse valdkonnast teabe leidmist reprodutseerimist ning seostamist, meedia- ja teabetekstide põhjal kirjutamist ja arutlemist (*Ibib.*).

Ka kirjanduse õppeaine õpitulemused ja õppesisu lugemises ja jutustamises on seotud meediapädevuse arendamisega, tutvustades õppetöö jooksul õpilastele „erinevate meedia (raadio, televisioon, internet) jutustamisviise,“ (*Ibib.*).

Samuti puudutavad meediapädevuse arendamist ka vene keele õppe- ja kasvatusesmärgid, millega „taotletakse, et õpilane õpib asjakohaselt kasutama erinevaid suhtluskanaleid, arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet,“ (*Ibib.*).

1.4.5 Neljas kooliaste ehk 10.-12. klass

Gümnaasiumi riikliku õppekava sätestatud pädevustest (2011) aitab meediapädevuse arendamine kaasa sotsiaalse ja kodanikupädevuse arendamisele ehk suutlikkusele ennast teostada; „toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangu erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis,“ (*Ibid.*).

Meediapädevuse arendamist tehnoloogia valdkonnas reguleerib õppekava digipädevuse taotlemisega, millega taotletakse nii nagu eelnevalt kirjeldatud põhikooli riiklikus õppekavaski kokkuvõttes õpilase suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat kiiresti muutavas

ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes, teades valdkonna võimalikke ohte ning käitudes samade moraalnormide järgi mis tavaelus (*Ibid.*).

Ka neljanda kooliastme keele ja kirjanduse ainevaldkond sisaldab meediapädevuse arendamise aspekte nii eesti keele, kirjanduse kui ka vene keele õppes. „Ainevaldkonna abil taotletakse, et gümnaasiumi lõpuks suudab õpilane kriitiliselt hinnata meedia- jm avalikke tekste ning ostab tunda tekstide mõjutusvahendid,“ (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011, Lisa 1).

Gümnaasiumi eesti keele õppeaine kirjelduse alla kuulub muuhulgas süstemaatiline ülevaade meediast ja mõjutamisest. Ainevaldkonna kohustuslikud kursused eesti keeles on sarnaselt põhikooli omadele Keel ja ühiskond, Meedia ja mõjutamine, Teksti keel ja stiil, Praktiline eesti keel I, Praktiline eesti keel II ja Praktiline eesti keel III (*Ibid.*).

Meedia ja mõjutamise kursuse õppesisu hõlmab täielikult meediapädevuse arendamist. Selle peamised teemad on kommunikatsioon, infoühiskond, demokraatliku infoühiskonna iseloomulikud jooned, lühiülevaade meedia ajaloost, meediakanalid, sotsiaalmeedia, tekstiliigid, tekst ja kontekst, olulisemad meediažanrid, kvaliteetajakirjanduse ja meelelahutusajakirjanduse erinevused, eri tüüpi meediatekstid ja nende usaldusväärsus, meedia kui diskursuse kujundaja, verbaalne ja visuaalne mõjutamine, demagoogia- ja manipulatsioonivõtted, meediaeetika ja meediakriitika, autoripositsioon, infoallikad, kriitiline meediatarbimine, meedia retoorika, sotsiaalsete tunnuste ja müütide konstrueerimine meediatekstis ning reklaam (sihtrühmad, kanalid, keelekasutus, turundus, seadused) (*Ibid.*).

Samamoodi tegeleb meediapädevuse arendamisega ka ainevaldkonna viies kursus Praktiline eesti keel II, mille läbinud õpilane oskab analüüsida meediatekste ning teha eri allikaist pärineva info ja arutluskäikude põhjal kokkuvõtet ning kirjutada arvamuskäik ja retsensiooni (*Ibid.*).

Ka kirjanduse õppeaine üheks aruteluteemaks gümnaasiumis on kirjandus ja elektrooniline meedia (*Ibid.*).

Gümnaasiumi vene keele õppe üheks eesmärgiks on, et õpilase meediateksti ja reklaami analüüsioskuse ja kriitilise hindamise arendamine (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011, Lisa 1). Vene keele kursuse Praktiline vene keel III (kirjalike tekstide vastuvõtt ja loomine) sisuks on muuhulgas ka publitsistlik tekst, informatsioonilised ja kriitilised lühisõnumid, artikkel, reklaam ja selle liigid ning elektroonilised väljaanded, kriitiline suhtumine meediatekstidesse, tekstide loomine internetis ja internetisuhtluse kultuur (*Ibid.*).

2. UURIMISKÜSIMUSED

Oma peamist uurimisküsimust seades lähtusin isiklikust soovist saada põhjalikumat ülevaadet meediahariduse arendamise kohta väljaspool ülikooli. Kuna olen ise meediaõpetaja Tartu Miina Härma Gümnaasiumis, oli mu soov saada ka teada, milliseid teemasid käsitletakse meediapädevuse arendamisel teistes piirkonna koolides. Kogutud teadmistest omakorda saan teha mõningaid järeldusi ka enda töö kohta õpilaste meediapädevuse arendajana.

Minu jaoks on demokraatlik ja salliv ühiskond väga tugevalt seotud inimeste oskusega tarbida meediat kriitiliselt ja mõtestatult ja seda paljude erinevate meediakanalite puhul. Selliste pädevuste arendamist võiks minu arvates alustada juba kolmandas kooliastmes osana formaalset õppetööst.

Järgnevalt seletan lahti uuringustrateegia ja uurimisküsimused, millele oma edaspidise töö käigus vastused leian.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on kaardistada meediapädevuse hetkeolukord 7.-12. klasside meediapädevuse arendamisel Tartu maakonnas: leida ja tuua välja erinevused meediapädevuse arendamisel nii vormiliselt kui ka sisuliselt ning nende vastavusest riikliku õppekavaga. Võimalusel teha ka esmaseid järeldused olukorra kohta. Sellest lähtuvalt on tuletatud ka bakalaureusetöö uurimisküsimus:

Kuidas toetatakse kolmanda ja neljanda kooliastme õpilaste meediapädevuse arendamist Tartu maakonna koolides lisaks riiklikule õppekavale?

Peamist uurimisküsimust toetavad järgnevad alaküsimused.

1. Kuidas toetatakse kolmanda kooliastme õpilaste meediapädevuse arendamist Tartu maakonna koolides lisaks riiklikule õppekavale?
2. Kuidas toetatakse neljanda kooliastme õpilaste meediapädevuse arendamist Tartu maakonna koolides lisaks riiklikule õppekavale?
3. Milliseid õppevorme kasutatakse kolmanda ja neljanda kooliastme õpilaste meediapädevuse arendamiseks Tartu maakonna koolides lisaks riiklikule õppekavale?
4. Milliseid eesmärke kasutatakse kolmanda ja neljanda kooliastme õpilaste meediapädevust arendavates õppevormides formaalse õppekava osas Tartu maakonna koolides lisaks riiklikule õppekavale?

5. Milliseid teemasid kasutatakse kolmanda ja neljanda kooliastme õpilaste meediapädevust arendavates õppevormides formaalse õppekava osas Tartu maakonna koolides lisaks riiklikule õppekavale?
6. Milliseid õpiväljundeid sisaldavad kolmanda ja neljanda kooliastme õpilaste meediapädevust arendavates õppevormides formaalse õppekava osas Tartu maakonna koolides lisaks riiklikule õppekavale?

3. EMPIIRIKA

Bakalaureusetöö empiiriline osa põhineb ülevaatel, millistes Tartu maakonna koolides ning kuidas meediapädevust kolmandas ja neljandas õppeastmes arendatakse. Samal ajal analüüsisin koolide meediapädevuse arendamise vastavust riikliku õppekavaga.

3.1 Valim

Oma töös analüüsisin Tartu maakonna üldhariduskoolide kolmandate ja neljandate kooliastmete õppetööd. Põhjuseks geograafiline lähedus ning Tartu kui ülikoollinna ajalooline roll Eesti haridusajaloos. Valik kolmanda ja neljanda õppeastme kasuks põhineb sellel, et enne kolmandat kooliastet tarbivad õpilased ise vähe uudismeediat ja kolmas kooliaste on viimane kohustuslik õppeaste. Samuti saab enamik 4. kooliastmes õppivaid õpilasi kooliastme jooksul täisealiseks ja alustab oma iseseisva tuleviku planeerimist.

Töös on analüüsitud eesti keelt esimese keelena õpetavate koolide andmeid, kuna venekeelsete koolide kodulehtede ja ainekavade analüüsiks ei ole ma omandanud piisavat vene keele oskust. Samuti on välja jäetud erivajadustega lastele haridust pakkuvad koolid, kes kasutavad oma töös lihtsustatud õppekavasid.

3.2 Andmekogumine ja -analüüs

Andmeid koguti koolide kodulehtedelt, otsides märke, mis vihjaks meediahariduse arendamisele. Koolide kodulehed kui nende esinduskanalid avalikkusega suhtlemiseks on ühed esmased infoallikad, olles olulised meediumid suhtlemaks lastevanemate ja olemasolevate ning tulevaste õpilastega.

Leidmaks vastust seatud uurimisküsimusele kasutasin uurimismeetodina kvalitatiivset sisuanalüüsi, mida kasutatakse tekstide sisu ja/või kontekstiliste tähenduste uurimiseks ning nende põhjal analüüsi tegemiseks (Laherand, 2008, Kalmus, Mass ja Linno, 2015 kaudu). Tekstilised andmed pärinevad selle töö puhul samuti erinevatest dokumentidest. Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab keskenduda teksti peamistele, tõenäolise vastuvõtu seisukohast olulistele tähendustele (Kalmus, Masso ja Linno, 2015). Koolide kodulehtedelt ja õppekavas

leiduva üheselt mõistmine on oluline just näiteks lastevanematele, kes leitava põhjal oma lastele kooli valivad. Kvalitatiivse sisuanalüüsi käigus püütakse enamasti saada ülevaade uuritavast tekstist kui tervikust (Kalmus, Masso ja Linno, 2015). Ühise sobiva terviku peaksid moodustama ka koolide õppekava ja koduleht, millest esimene on koolide ametlik dokument ja teine esmane meedium avalikkusega suhtlemiseks.

Kvalitatiivse sisuanalüüsi tugevuseks on, et analüüs on tihedalt tekstipõhine nii nagu koolide õppekavadki ning analüüsi käigus ei taandata tekstide sisurikkust ega nüansse numbrilistele koodidele, mis sobib samuti sellesse töösse (Kalmus, Masso ja Linno, 2015).

Kvalitatiivse sisuanalüüsi nõrkadeks külgedeks on, et analüüs ei võimalda erinevaid tekste täpsetel alustel võrrelda (*Ibid.*). Just seda oleks ehk vaja, analüüsima koolide õppe- ja ainekavasid, mis täidavad ühist eesmärki, kuid erinevad sageli oma vormistuse ja sisu poolest üllatavalt palju.

Kalmuse, Masso ja Linno (2015) kohaselt on kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul raskendatud uurijate tööjaotus, mistõttu on keeruline läbi töötada suuri valimeid, mis omakorda tingib vähese üldistatavuse. Selle konkreetse töö puhul on uurijaid küll üks, kuid suuri valimeid oli ka ühel inimesel keeruline läbi töötada, sest koole oli palju ja kogu Eesti kolmanda ja neljanda kooliastme õpilaste meediapädevuse arendamise kohta ei olnud võimalik bakalaureusetöösse kaasata.

Valikulise tõendusmaterjali kasutamist peavad peamiseks puuduseks standardiseeritud kontentanalüüsi pooldajad, mis nende jaoks võimaldab uurijal tõestada just endale sobivat (Kalmus, Masso ja Linno, 2015).

Õppekavasid analüüsid lähtuti märksõnast “meedia”, sest märksõna “digipädevus” tähendab koolide jaoks meediapädevusele arendamisele võrdselt ka tehniliste pädevuste arendamist. Lisaks erinevatele õppetöövormidele on välja toodud ka meediapädevusega tegelevad koolide huviringid. Töö olulise osa moodustab ka analüüs kogemusest meedia valikaine õpetajana Tartu Miina Härma Gümnaasiumis.

Töö algprotsessis otsustasin Tartu maakonna koolidesse saata ka küsitluse, mis käsitles nende koolide meediapädevuse arendamist just nende endi arvates. Ehk kas ja kuidas koolid ise 7.-9.-klassi õpilaste meediapädevuse arendamist enda jaoks teadvustavad. Leitud kontaktide korral saatsin küsitluse otse meediaõpetajale, meediaalase huviringi juhendajale või eesti keele õpetajale. Vajadusel saatsin küsitluse kooli infomeilile. Küsitluses uuriti õpetajate haridusalast

tausta, meediapädevuse arendamise ajaloo, õppematerjalide kasutamise, meediapädevuse arendamise mahu, õpiväljundite, käsitlevate teemade, õppetöö praktilise osa, tehnilise varustuse ja õpetajate enda meediapädevuse arendamise kohta. Soovi korral oli neil võimalik vastata ka küsimustele enda nime, töökoha, ametinimetuse, meediatausta kohta ja küsimusel - kuidas defineeriksite meediat.

Küsitluse läbiviimine kahjuks ebaõnnestus, kuna vastused sain vaid kahelt anonüümselt õpetajalt, mida on järeltunde tegemiseks liiga vähe. Küsitluse läbikukkumine oli osaliselt tingitud sellest, et aprillikuu, mil küsitlus saadeti, on õpetajate jaoks väga töörohke perioodi ja osaliselt ka seetõttu, et ühte küsitlusse oli mahutatud küsimused nii eesti keele õpetajale, meediaõpetajale kui ka võimalike huviringide juhendajatele, mis võis vastajates tekitada segadust ja arusaamatust. Seetõttu lähtusingi oma uuringu koostamisel koolide ametlikest meediumidest ehk koolide kodulehtedest.

Koolide kaardistamise puhul oli oluline leida esmalt kooli kodulehelt kas meediaalane huviring, koolilehe või -raadio toimetus või meedia valikaine. Koolide ainekavade analüüsis ei ole välja toodud riiklikule õppekavale baseeruvat sõnastust, mis erineb kooliti vaid oma vormistuse poolest ja millele tugineb iga kool va. erivajadustega laste koolid, mis tuginevad osaliselt ka lihtsustatud õppekaval. Seetõttu on need koolid sellest tööst välja jäetud. Samuti on välja jäetud venekeelsete koolide meediapädevuse analüüs, sest piisavaks analüüsiks puudub mul vene keele oskus.

Enim meediaalast pädevuse arendamist hõlmavad nii põhikooli kui ka gümnaasiumi riikliku õppekava ainevaldkond "Keel ja kirjandus".

4. TULEMUSED

4.1 Tartu maakonna koolide kaardistus

2017/2018 õppeaasta seisuga on Tartu maakonnas kokku 62 üldhariduskooli, mis on alates 2005/2006 õppeaastast kasvanud pea järjepidevalt kasvanud (HaridusSILM kodulehekülj. Alus- ja üldharidus, 2018). Neist 7 on algkoolid, 37 põhikoolid, 17 keskkoolid ja 1 täiskasvanute gümnaasium (*Ibid.*). Kui põhikoolide arv on järjepidevalt kasvanud, siis keskkoolide ehk gümnaasiumide arv järjepidevalt langenud (*Ibid.*).

Kokku on maakonna üldhariduskoolides analüüsi hetkel kokku 19 783 õpilast, neist 4904 õpib kolmandas kooliastmes ja 3539 gümnaasiumis ehk neljandas kooliastmes (*Ibid.*).

Koolide kodulehtede ja õppekavade analüüsist selgus, et valimi koolides on meedia valikmoodul ühel koolil, meedia suunaaine kahel koolil, meedia valikkursus viiel koolil, meediaõppesuund ühel koolil, meedia huviring neljal koolil, koolileht üheksal koolil, kooliraadio kahel koolil, kooli YouTube'i kanal neljal koolil ja fotokroonika ühel koolil.

4.2 Meediapädevuse formaalne arendamine valitud koolide näitel

Enamasti on Tartu maakonna koolides meediapädevuse arendamise vorme koos riikliku õppekavaga üks või kaks, kuid on ka erandeid, kes teevad seda kolme või enama vormi kaudu. Järgnevalt koostatud tabeli koostamisel lähtusin avalikest andmetest, mida pakutakse koolid kodulehtedel ja õppekavades.

Tabeli võib piltlikult jaotada kaheks - õpilaste meediapädevuse arendamine formaalses õppetöös ja õpilaste meediapädevuse arendamine mitteformaalses õppetöös. Tabeli esimeses tulbas on välja toodud kõigile seatud kriteeriumidele vastavad Tartu maakonna koolid tähestikulises järjekorras. Järgmistes tulpades on märged tehtud vastavalt sellele, millist meediapädevuse arendamise vormi vastav kool kasutab. Kahekordse märke korral ühes lahtris on tegemist kahe sama õppevormi kasutamisega.

Järgnevalt uurisin lähemalt seitsme kooli meediapädevuse arendamise vorme, kes kasutavad õpilaste meediapädevuse arendamiseks lisaks riiklikult ettenähtud õppekavale ka mõnes muus õppevormis osana formaalsest koolitööst. Seatud kriteeriumide kohaselt kuuluks nimistusse ka

Tartu Miina Härma Gümnaasium, kuid kuna olen ise selles koolis meediaõpetaja, käsitlen meediapädevuse arendamist formaalse õppetöö osana Tartu Miina Härma Gümnaasiumis eraldi peatükis. Tabeli koostamiseks vajalikud andmed kogusin koolide kodulehtedelt ja õppekavadest, millele viited on kasutatud materjalide loetelus.

Tabel 2. Tartu maakonna koolide meediapädevuse arendamise vormid lisaks riiklikule õppekavale. Tabelisse on vormid kantud lähtuvalt koolide kodulehelt leitud nimetusele

KOOL	Põhikooli RÕK	Gümnaasiumi RÕK	valik-moodul	suuna-aine	valik-kursus	õppe-suund	huvi-ring	kooli-leht	kooli-raadio	You-tube'i kanal	foto-kroonika
Anna Haava nim Pala Kool	X										
Elva Gümnaasium	X	X						X		X	
Hugo Treffneri Gümnaasium		X						X			
Ilmatsalu Põhikool	X										
Juhan Liivi nim Alatskivi Keskkool	X	X									
Kambja Ignatsi Jaagu Põhikool	X										
Kuuste Kool	X										
Kõrveküla Põhikool	X										
Laeva Põhikool	X										
Luunja Keskkool	X	X									
Lähte Ühisgümnaasium	X	X			X	X	X,X			X, X	X
Nõo Põhikool	X										
Nõo Reaalgümnaasium		X						X			
Palupera Põhikool	X										
Puhja Kool	X										
Rannu Kool	X										
Rõngu Keskkool	X	X						X			
Sillaotsa Kool	X										
Tabivere Põhikool (EILEIA ÕPPEKAVA)	X										
Tartu Descartes'i Kool	X										

Tartu Erakool	X										
Tartu Forseliuse Kool	X				X						
Tartu Hansa Kool	X										
Tartu Jaan Poska Gümnaasium		X			X			X			
Tartu Karlova Kool	X										
Tartu Katoliku Hariduskeskus	X										
Tartu Kesklinna Kool	X										
Tartu Kivilinna Kool	X						X				
Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium		X	X							X	
Tartu Kristlik Põhikool	X										
Tartu Mart Reiniku Kool	X						X				
Tartu Miina Härma Gümnaasium	X	X			X			X	X		
Tartu Raatuse Kool	X										
Tartu Tamme Gümnaasium		X		X				X			
Tartu Tamme Kool	X										
Tartu Täiskasvanute Gümnaasium	X	X									
Tartu Variku Kool	X						X				
Tartu Veeriku Kool	X										
Tartu Waldorfgümnaasium	X	X									
Vara Põhikool	X				X			X			
Võnnu Keskkool	X	X									
Ülenurme Gümnaasium	X	X		X, X				X	X	X	

Põhikooli RÕK - Põhikooli riiklik õppekava

Gümnaasiumi RÕK - Gümnaasiumi riiklik õppekava

Tabelis roosalt märgitud seitsmes koolis võib meediapädevuse arendamist näha lisaks huviringile või meediakanalile ka formaalse õppetöö osana lisaks riiklikule õppekavale. Need koolid on Tartu Forseliuse Kool, Tartu Jaan Poska Gümnaasium, Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasium, Tartu Tamme Gümnaasium, Vara Põhikool, Ülenurme Gümnaasium ja Lähte

Ühisgümnaasium. Nimetatud koolidel on meediahariduse arendamine kooli formaalses õppetöös kavas kas kooli meedia õppesuuna, valikmooduli, valikkursuse või suunaainena. Ehk õpilaste meediapädevust arendatakse osana õppetööst, mitte kooli poolt õpilastele pakutava huvitegevusena.

Õppevormide nimetamisel olen säilitanud nende algupäraseid nimetused. Just nii nagu koolid ise nimetused on seadnud. Täpsemad kirjeldused õppevormide ülesehitustele annan peatükis 4.3.1 Meediapädevuse arendamise vormiline ülesehitus valitud koolides.

4.2.1 Meediapädevuse arendamise vormiline ülesehitus valitud koolides

Analüüsides koolide meediaõpetust formaalse koolitöö osana, selgus, et analüüsiks valitud koolid kasutavad viit erinevat vormi meediapädevuse arendamiseks osana formaalsest koolitööst - valikkursus Vara Põhikoolis, Tartu Jaan Poska Gümnaasiumis ja Lähte Ühisgümnaasiumis, suunaaine Tartu Tamme Gümnaasiumis ja Ülenurme Gümnaasiumis, meedia valikmoodul Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumis ning meedia õppesuund Lähte Ühisgümnaasiumis.

Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi valikkursus Tartu Jaan Poska Gümnaasiumis on aine nimetus Meediakursus (Meediakursus, i.a). Kurus toimib sarnaselt ülikooli vabaainete süsteemile - õpilasel on kohustus saada täis teatud õppemaht perioodi jooksul (*Ibid.*). Kursuse sihtrühmaks on kõik gümnaasiumiklassid, olenemata õppesuunast (*Ibid.*). Kursus lõpeb arvestustööga, mille positiivsele tulemusele sooritamine ja aktiivne kaasalöömine tundides ja praktikumides on kursuse eduka läbimise tingimusteks (*Ibid.*). Kursus toimub ühe perioodi vältel ja ei nõua eeldusainete läbimist (*Ibid.*). Valikainete kaudu soovib kool vabaneda kindlast klassikursuse süsteemist, et keskenduda erinevatele diskursustele lõimingu kaudu (Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava, 2016). Mitmekesiste valikainete kaudu soovib kool arendada ka õpilaste ettevõtlikust, mille arendamine on samuti riiklikus õppekavas sätestatud (*Ibid.*). Ühe ainekursuse nädalakoormus on reeglina kolm 75-minutilist õppetundi nädalas ja kursuse maht 35 õppetundi, mis sisaldab ka õpilase iseseisvat tööd.

Vara Põhikooli Meedia valikõppeaine on mõeldud vaid 7. klassile ning õppekava kohaselt on see seotud eesti keele õppega (Vara Põhikooli õppekava, 2015). Põhikooli igas klassis on erineva valikõppeainete arv ja 7. klassis on lisaks Meediale selleks ka Robotika (*Ibid.*). Valikõppeainete õpetamise mahud määratakse kindlaks igaks õppeaastaks kinnitatavas

tunnijaotusplaanis (*Ibid.*). Praegune kooli kodulehelt leitav õppekava kirjeldab aga 2015-2016 õppeaasta valikaineid. Valikõppeained täiendavad õpilase väärtus- ja sotsiaalpädevusi ning toetavad aineõpet (antud juhul eesti keele õpet) (Vara Põhikooli õppekava, 2015).

Tartu Forseliuse Kooli meediavaldkonna valikaine Hakkame ajakirjanikeks! ei kannu oma nimes sõna “meedia” nii nagu teistel koolide valikursused, kuid oma eesmärkide, sisu ja vormistuse poolest on igati kõrvutatav. Kursus on mõeldud 6.-8. klassile ehk valikaine on klassiülene - seda kõigi Tartu Forseliuse Kooli valikainete puhul (Tartu Forseliuse Kooli õppekava, i.a). Kursusel hinnatakse õpilaste suhtumist õppetöösse, tööde esitamist ja koostööoskust mitteeristava hindamise vormis (Index of /ainekavad/VALIKAINED_ainekavad/uued valikained, i.a). Valikaine kestab kokku pool aastat ja tunde on kokku 17 (*Ibid.*).

Tartu Tamme Gümnaasiumi humanitaaria suunaaine Multimeedia tähendab ühte kohustuslikku kursust infotehnoloogia õppesuuna valinud gümnaasiumiõpilastele 18 seast (Multimeedia valikkursus. Ainepass, 2018). Valikkursusi pakub kool nii suunapõhiselt kui õppesuundade üleselt (Tartu Tamme Gümnaasiumi õppekava, 2017). Valikkursuste hindamisel võib kasutada mitteeristavat või eristavat hindamist - see on õpetaja valik (*Ibid.*).

Ülenurme Gümnaasiumi humanitaar- ja sotsiaalainete õppesuuna eesmärgiks on süvendatud üldkultuuriliste teadmiste pakkumine gümnaasiumiastmele, mis sisaldab endas kahte meediapädevust arendavat kursust: Meedia praktiline kursus ja Meedia (Ülenurme Gümnaasiumi kodulehekül, 2018). Mõlemad on suuna kohustuslikud kursused (Ülenurme Gümnaasiumi õppekava, 2015). Kool võimaldab õpilastele valikkursusi valdkonniti vähemalt mahus, mis on sätestatud Gümnaasiumi riiklikus õppekavas ja valikkursusi, mis arvestavad kooli omapära, milline see maht täpsemalt on, ei ole õppekavas sätestatud (*Ibid.*). Valikkursusi võib õpetaja hinnata nii eristava kui ka mitteeristava hindamise aluse (*Ibid.*).

Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi Meedia ja filmikunsti moodul on käsitletav ühe õppeainena ja koosneb kuuest kursusest, mis on mooduli valinud õpilasele kohustuslikud (Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi õppekava, 2017). Moodul on jagatud kolme aasta peale ja selle osaks on ka praktika (*Ibid.*). Gümnaasiumi esimesel õppeaastal on õpilasel kohustus läbida kursused Sissejuhatus meediasse ja filmikunsti ning Televisioon ja audiovisuaalne meedia; teisel aastal kursused Film ja audiovisuaalne meedia ning Meedia- ja filmipraktika; kolmandal aastal kursused Trükiajakirjandus ja reklaam ning Meedia- ja filmipraktika (teine kursus) (*Ibid.*). „Õpilase minimaalne õppekoormus gümnaasiumi jooksul on 96 kursust (üks

kursus on 35 45-minutilist õppetundi). Neist 80 kursust on õpilasele kohustuslikud, ülejäänud mooduliained või valikkursused.“. Õpilasel on kohustus valida kaks endale sobivat moodulit ja mooduli kooliastmehinne kujuneb kõikide kursuste koondhindena (*Ibid.*).

Lähte Ühisgümnaasiumi gümnaasiumi meedia õppesuund on üks kooliastme kolmest õppesuunast. Eesmärkide saavutamiseks on ette nähtud kolm suunaainet: sissejuhatus ajakirjandusse, ajakirjanduse alused ja audiovisuaalne meedia (Lähte Ühisgümnaasiumi gümnaasiumi õppekava, 2015). Viimane neist sisaldab omakorda veel meediaprogrammide kursust, fotokursust, raadiokursust, videokursust ja kursust meedia lõpuprojekti vormistamiseks (*Ibid.*). Meediasuunas on kokku 98 kohustuslikku kursust - 10. ja 11. klassis 31 ning 12. klassis 36 (*Ibid.*). Sama kooli II ja III kooliastmes on õpilasel kohustus läbida igas klassis üks valikkursus ja 7. klassile pakutakse selleks ka meedia valikkursus (Lähte Ühisgümnaasiumi põhikooli õppekava, 2015). Rohkem infot 7. klassi valikkursuse kohta ei olnud kodulehelt leitav (*Ibid.*).

4.2.2 Meediapädevuse arendamise eesmärgistamine valitud koolide õppekavades

Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi valikkursuse Meediakursus eesmärgiks on teha laialdane ülevaade meediast sh meediakanalite ja uudiste tootmisest ja tarbimisest (Meediakursus, i.a). Gümnaasiumiastmes sätestatud pädevustest, mida õpilane kooli lõppedes peaks olema omandanud, aitab Meediakursus teha laialdase ülevaade meediast, kaasata õpilasi kodanikupädevuse arendamisele, toetades sel moel demokraatliku ühiskonna arengut, austades ühiskondlikku mitmekesisust ja suutlikkust mõista globaalprobleeme (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011). Kursuse eesmärk anda õpilastele vastutus saada perioodi jooksul täis vajalik õppemaht, aitab kaasa üldise õpipädevuse arendamisele, planeerides enda õppimist ise (*Ibid.*). Õppekavas sätestatud suhtluspädevust ehk õpilase suutlikust eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust aitab täita Meediakursuse eesmärk anda ülevaade meediast ja uudiste tootmisest (*Ibid.*).

Meedia valikõppeaine üldine eesmärk Vara Põhikoolis on, et õpilane õpiks tundma meediaga seonduvat ja saaks võimaluse teooriat praktiseerida, tehes ise ajalehte, raadioklippe, blogi, reklaame, saatelõike jne (Vara Põhikooli õppekava, 2015). Lisaks õpiks mõistma, kuidas jõuab ühe inimese idee erinevaid etappe läbides lõpuks vaatajate, kuulajate, lugejate ja kommenteerijateni (*Ibid.*). Põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud III kooliastmes

taotletavatest pädevustest aitab Meedia valikõppeaine kaasa, et põhikooli lõpuks „tunneb ja austab õpilane oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ning arengule,“ (Põhikooli riiklik õppekava, 2011). Lisaks aitab valikõppeaine kaasa õpilaste selge ja asjakohase väljendusoskuse arendamisele erinevates olukordades ning oskusele mõista ja tõlgendada erinevaid tekste (*Ibid.*). Praktiliste meediaoskuste arendamine aitab III kooliastmes taotletavatest pädevustest kaasa õpilaste loovale mõtlemisele ja enesearendamisele (*Ibid.*).

Tartu Forseliuse Kooli valikaine Hakkame ajakirjanikeks on õppe- ja kasvatusesmärkideks seadnud, et õpilane teab meedialiike ja oskab kirjutada reportaaži, intervjuud, uudist; tunneb tähtsamaid meediažanre, oskab leida ja analüüsida erinevaid meediažanre (Index of /ainekavad/VALIKAINED_ainekavad/uued_valikained, i.a). Samuti tunneb tekstide ülesehituse põhimõtteid ja kirjutab tervikliku sisu ning ladusa sõnastusega erinevaid meediažanri tekste (*Ibid.*). Seatud eesmärgid aitavad kaasa riiklikus õppekavas seatud suhtluspädevuse arendamisele. Ehk oskusele end selgelt ja asjakohaselt emakeeles väljendada, „lugeda, eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste, kirjutada eri liiki tekste, väärtustada väljendusriikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi,“ (Põhikooli riiklik õppekava, 2011).

Tartu Tamme Gümnaasiumi humanitaaria suunaaine Multimeedia eesmärk on tugevalt seotud sõnaga “multi” ehk õpilastele antakse ülevaade kaasaegsetest multimeediumitest, äratatakse huvi multimeedia vastu ja antakse baastadmised heli, valguse, video ja graafika kohta (Multimeedia valikkursus. Ainepass, 2018). Pigem on valikkursuse eesmärgid seotud tehniliste oskuste arendamisega. Multimeedia eesmärk aitab kaasa Gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatud digipädevuse arendamisele, kuna kursus arendab suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat, osalust digitaalses sisuloomes ja oskust kasutada probleemilahendusteks sobivaid digivahendeid (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011). Samuti aitab kursus arendada õpilaste ettevõtlikkuspädevust - suutlikkust luua ja ellu viia ideid, kasutades omandatud oskusi (*Ibid.*).

Ülenurme Gümnaasiumi humanitaarsuund pakub õppijale muude valikkursuste hulgas valida ka valikkursusi Meedia ja Meedia praktiline kursus (Ülenurme Gümnaasiumi kodulehekülg, 2018). Kodulehelt leitud Meedia ainekavas sätestatud eesmärgid aga kahjuks puuduvad ja Meedia praktilise kursuse ainekava ei olnud leitav ka peale kooliga kontakteerumist.

Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi Meedia ja filmikunsti moodulis olulisel kohal olev märksõna “filmikunst” ei kajastu otseselt kursuse eesmärkides ja nii on kursuse eesmärgid

sarnased eelnevate koolide omadega (Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi õppekava, 2017). Arvestades, et ühte moodulisse on koondatud kuus kursust, on ka mooduli eesmärged kokkuvõttes rohkem. Mooduli eesmärgiks on, et õpilane omab tavalisest põhjalikumalt ettekujutust erinevate massimeedia vormide kujunemise ajaloost ja toimemehhanismidest, oskab ennast eri meedialiikide kaudu väljendada, on teadlik ja kriitiline meediatarbija, väärtustab eetilist ja demokraatlikke põhiväärtusi avalikus suhtluses, „oskab eristada faktilist ja kujutlusmaailma, saab aru, kes on meedia taga, oskab läbi näha enamlevinud manipuleerimisvõtteid, oskab koostada meediatekste - uudis, olemuslugu, juhtkiri, intervjuu, reportaaž, mõistab avaliku ruumi reguleerimise vajalikkust ning tunneb selle võimalusi, tunneb meedia eneseregulatsiooni vahendeid, mõistab meedia õigusliku regulatsiooni probleeme,“ (*Ibid.*). Arvestades, et moodul sisaldab ühe meediaaine asemel kuut, on mõistetav, et eesmärged on rohkem ja need on põhjalikumad. Gümnaasium riiklikus õppekavas sätestatud eesmärkidest täidavad need kultuuri- ja väärtuspädevust ehk õpilane hindab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi ja väärtustab mitmekesisust ning suutlikust tegutseda kehtivate moraalnormide ja eetika seisukohast (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011). Samuti sotsiaalset ja kodanikupädevust ehk suutlikkust toimida teadliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut ning suhtluspädevust - suutlikkust end väljendada ja eristada teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust (*Ibid.*). Samuti aitavad kooli poolt seatud eesmärgid täita õppekavas seatud ettevõtlikkuspädevuse arendamist ehk suutlikkust ideid luua ja ellu viia (*Ibid.*).

Oma kooli meediapädevuse arendamist gümnaasiumi meedia õppesuunana reklaamib Lähte Ühisgümnaasium ka Tartu kaubanduskeskuste raadiotes. Kooli meediasuuna olulisust nende endi jaoks võib tõlgendada ka nende kodulehelt, kus gümnaasiumi meedia õppesuunda tutvustaval fotol toimuv intervjuu taustaks on foto Tartu Ülikooli peahoonest (Gümnaasiumi õppesuunad. Meedia, 2018). Meedia õppesuuna eesmärk on „kujundada isiksus, kes omab tavalisest põhjalikumalt ettekujutust erinevate massimeedia vormide kujunemise ajaloost ja toimemehhanismidest, oskab ennast eri meedialiikide kaudu väljendada, on teadlik ja kriitiline meediatarbija ja lähtub oma tegevuses meediaeetika põhimõtetest,“ (Lähte Ühisgümnaasiumi gümnaasiumi õppekava, 2015). Õppesuuna eesmärgid aitavad saavutada riiklikus õppekavas kehtestatud kultuuri- ja väärtuspädevust, väärtustades enda seotust oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuriruumiga (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011). Samuti suhtluspädevust ja suutlikkust ennast selgelt väljendada (*Ibid.*). Õppesuund arendab ka sotsiaalset ja

kodanikupädevust ehk suutlikkust toimida teadliku ja aktiivse kodanikuna ning teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid (*Ibid.*).

4.2.3 Meediapädevuse arendamisel käsitletavat teemad valitud koolide õppekavades

Koolide poolt seotud eesmärgi toetavad teemad on Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi meediaõpetuse ainekavas uudis, selle alaliigid ja uudise ülesehitus, kirjutamise kunst, intervjuerimine, eetika, reklaamindus, avalik esinemine ja üldised meedia alateemad nt sotsiaal- ja massimeedia, ajaleht, ajakiri, film, televisioon ja raadio (Meediakursus, i.a).

Vara Põhikooli meedia valikõppeaine teemad on ainekavas põhjalikult välja toodud. Sõnaliselt kattuvateks teemadeks Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi valikkursusega on meedia eetika, põhilised meediakanalid ja –žanrid, uudise kirjutamine, intervjuu, audiovisuaalne meedia, televisioon ning raadio (Vara Põhikooli õppekava, 2015). Lisaks on Vara Põhikooli õppesisuks meedia eesmärk, olemus ja eesmärgid tänapäeval, peamised „keelelised mõjutamisvõtted, kriitiline lugemine, fakti ja arvamuse eristamine, aramuslugude liigid, tähtsus ja eetika, piltarvamus, reportaaži liigid ja eesmärgid, avalik-õiguslikud ja erakanalid, raadio kui kiireim meediaväljund, raadiosaadete liigid ja eesmärgid, kuulutus, reklaami eesmärk ja tunnused,“ (*Ibid.*).

Tartu Forseliuse Kooli valikaine õppesisu käsitleb sarnaselt Tartu Jaan Poska Gümnaasiumile ja Vara Gümnaasiumile üldist meedia tutvustust, erinevaid meediakanaleid, olulisemaid meediažanre (uudis, reportaaž, intervjuu, arvamus) (Index of /ainekavad/VALIKAINED_ainekavad/uued valikained, i.a). Lisaks neile käsitletakse teemadena veel klassilehe koostamist, stiili, teksti toimetamist ning uudismaterjali leidmist (*Ibid.*).

Tartu Tamme Gümnaasiumi multimeedia suunaaine teemad on nii nagu kursuse eesmärgidki, seotud multimeedia oskuste arendamisega - fototöötlus, ürituse tehnilise kava loomine, reklaami loomine, foto- ja videokaamera käsitlemine ning valgus- ja helipuldi käsitlemine (Multimeedia valikkursus. Ainepass, 2018).

Ülenurme Gümnaasiumi humanitaarsuuna suunaaine Meedia õppesisu on sarnane Vara Põhikooli ja Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi meedia valikkursusele, hõlmates meedia olemust (sh nt kommunikatsioonipoliitika, meedia kui demokraatia), ajakirjanduse põhilikke, kommunikatsiooni ja massikommunikatsiooni mõisteid ja eripärasid, ajalehe ja ajakirja

ülesandeid ja liigitust, ajakirjaniku töö olemust, raadiot ja Eesti ringhäälingusüsteemi, televisiooni, kaadrikompositsiooni, meediaetikat, meedia ülesandeid demokraatias ning õpilasväljaandeid - nende sisu ja toimetust (Valikkursused III Meedia, 2018). Humanitaarsuuna teise valikaine Praktiline meedia ainekava ei olnud kahjuks leitav.

Kui Tartu Kristjan Jaak Petersoni meediamooduli Meedia ja filmikunst eesmärkides ei kajastunud filmikunsti osa nähtavalt, siis mooduli õppesisu kirjelduses on filmikunsti õpetamise osakaal tunduvalt märgatavam (Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi õppekava, 2017). Meediamooduli õppekavas on suur rõhk õpilaste praktilistel loovtööde (intervjuude, uudiste, reportaazide, lühifilmide jms tegemine) ja rühmatööl (*Ibid.*). Moodul sisaldab kuut kursust, millest esimene - sissejuhatus meediasse ja filmikunsti, annab nagu nimetus ütleb, algteadmised meediast ja sellega seotud valdkondadest (*Ibid.*). Kursus Televisioon ja audiovisuaalne meedia annab õpilastele sissejuhatus operaatoritöö alustesse (*Ibid.*). Kursus Film ja audiovisuaalne meedia pakub algteadmisi filmirežiist ja sellega seotud valdkondadest (*Ibid.*). Algteadmisi trükiajakirjandusest ja reklaamist pakub kursus Trükiajakirjandus ja reklaam. Viimane mooduli kursus Meedia- ja filmipraktika annab õpilastele praktilise võimaluse osaleda koolitelevisiooni Kuu TV saadete tegemisel (*Ibid.*). Samas kooli kodulehele on Kuu TV igakuiste saadete üleslaadimine toimunud viimati septembris 2017. Enne seda on igakuine saade eetris olnud sama aasta veebruaris (Kooli TV, 2017).

Lähte Ühisgümnaasium pakub oma gümnaasiumi meedia õppesuuna eesmärkide saavutamiseks suunakursusi: sissejuhatus ajakirjandusse, ajakirjanduse alused (õpitakse analüüsima trükiajakirjandust ja ise ajakirjanduslikke tekste looma) ning audiovisuaalne meedia, mille käigus õpitakse tundma fototöötlus, audiotöötlus, animatsioon, käsitsemise kaamerat, koostama raadiouudiseid, -reklaame ja -saateid ja tegema reporteritööd (Gümnaasiumi õppesuunad. Meedia, 2018).

Kuigi teemad, mida õpilaste meediapädevuse arendamisel käsitletakse on kooliti väga erinevad, on audiovisuaalse meedia õpetamine (vähemalt sissejuhataval tasemel) teemaks kõigis analüüsitud koolides.

4.2.4 Meediapädevuse arendamise õpiväljundid valitud koolide õppekavades

Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpitulemustena oskab kursuse lõpetaja lugeda uudiseid kriitilise pilguga, mõelda ja esitada häid küsimusi intervjuueeritavale, kirjutada ise lihtsamaid

uudislugusid, koostada avalikku kõnet ja avalikult esineda, koostada mõjukat reklaami ning orienteeruda meediakanalites (Meediakursus, i.a).

Vara Põhikooli valikaine õpitulemustena hindab õpilane „meediast ja internetist leitud teavet kriitiliselt ning kasutab seda sihipäraselt; oskab arutleda eakohastel teemadel, lahendada probleemülesandeid ning osaleb diskussioonides,“ (Vara Põhikooli õppekava, 2015). „Loeb ja kuulab sihipäraselt ja kriitiliselt nii oma huvialade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste ja teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist,“ (*Ibid.*). Samuti „suudab kasutatud keelevahendite kohta teha järeldusi, märgata kujundlikkust mõjutusvahendina ja seostada omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli,“ (*Ibid.*). „Oskab tekste võrrelda, osutada arusaamatule, küsida küsimusi teksti kohta, esitada vastuväiteid, avaldada arvamust, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada, kasutades selleks kõigeks omandatud keele- ja tekstimõisteid,“ (*Ibid.*).

Tartu Forseliuse Kooli valikaine õpitulemused on hoolikalt välja toodud paralleelselt õppetegevusega. Õpitulemuste kohaselt teab õpilane erinevaid meediakanaleid ja nende erijooni, teab meediažanre ja nende tunnuseid, uudise, reportaazi, intervjuu ja arvamust kirjutamise põhimõtteid, oskab kirjutada lühemaid ajakirjandustekste, teab, millest ajakirjanik lähtuma peab, oskab märgata stiilivigu, on kursis toimetuse tööga, oskab märgata enda ümber toimuvat ja sellest haaravalt kirjutada ning tunneb tekstitöötamise põhimõtteid (Index of /ainekavad/VALIKAINED_ainekavad/uued valikained, i.a).

Kuigi kolme kooli valikkursustest kaks toimuvad III ja üks IV kooliastmes, võib määratud väljundites näha hulgaliselt sarnasusi. Küll aga erineb Vara Põhikool kahest koolist seetõttu, et nende õpitulemused on veidi rohkem suunatud õpilase personaalse silmaringi, seoste loomise oskuse ja kriitilise analüüsivõime arendamisele kui tehniliste ja kontrollitavate oskuste saavutamisele.

Tartu Tamme Gümnaasiumi infotehnoloogia õppesuuna kohustusliku suunaaine Multimeedia õpiväljundi kohaselt oskab õpilane pärast kursuse edukat läbimist keskmisel tasemel fototöötlust, planeerida üritust algfaasist lõpuni, luues selle tehnilise kava, heli- ja valguspildi, videoplaneeringu reklaamgraafika, reklaamklipi ja raadioreklaami (Multimeedia valikkursus. Ainepass, 2018). Samuti oskab õpilane käsitleda foto- ja videokaamerat, programmeerida DMXvalgusteid ning oskab keskmisel tasemel käsitleda valgus- ja helipulti (*Ibid.*).

Kuigi lisaks Ülenurme Gümnaasiumi suunaaine Meedia eesmärkidele ei ole otseselt ainekavas välja toodud ka kursuse õpiväljundeid, võib neid tuletada näidisõppetegevuste loetelust. Õppetegevuste tulemustena omandab õpilane uudise, intervjuu ja arvamuse kirjutamise oskuse ja foto kasutamisoskuse tekstis, erialase konspekti koostamise oskuse, oskuse arvestada meedia mõjuga, eritleda ajakirjanduses ilmunud tekstide põhiliike ja väärtusi, mõista ja hinnata ajakirjaniku töö olemust, võrrelda kvaliteetlehte ja tabloidi, leida vajaliku infot ajalehe külgede sisu põhjal, suhelda meediaga, oskuse kuulata ja mõista raadiot ja koostada lihtsamat raadiosaadet, mõista televisiooni saateliike, auditooriumit ja programmipoliitikat, otsida teavet, poliitilisi ülevaateid ja tõsielusaateid, hinnata meelelahutussaadete kvaliteeti, koostada lühifilmi, vältida ajakirjanduskonflikti, hinnata meedia mõju oma väärtushinnangutele, kasutada ajakirjanduseetika koodeksit, teha kaastööd koolilehele ning olla keeleteoimetaja rollis (Valikkursused III Meedia, 2018).

Nagu võib näha on Tartu Tamme Gümnaasiumi suunaaine õpiväljundid suunatud ainenimetuse kohaselt tehniliste oskuste arendamisele nii nagu infotehnoloogia õppesuunale kohane. Ülenurme Gümnaasiumi Meedia õpiväljundid on humanitaarsuuna kohaselt suunatud rohkem sotsiaalsete ja humanitaaroskuste arendamisele, orienteerumaks laiemalt meediamaastikul.

Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi meedia ja filmikunsti mooduli läbinud õpilane tunneb filmialaseid põhimõisteid, filmi žanre ja operaatoritöö aluseid ning suudab hinnata oma taotlusi, arvestades oma võimeid ning võimalusi (Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi õppekava, 2017). Samuti „teab videokaamera kasutusvõimalusi ja oskab neid rakendada, oskab koostada lühifilmi ülevaadet, analüüsi ja stsenaariumi ning on teadlik erinevatest filmivaldkondadest, tunneb filmikompositsiooni põhimõtteid, oskab analüüsida foto- ning videomaterjali, käsitleda mõnda lihtsamat montaažiprogrammi ja kasutada elektroonilist meediat ning saab aru, milliste vahenditega visuaalset meediat toodetakse,“ (*Ibid.*). Lisaks oskab õpilane „koostada erineva visuaalse meedia žanre, tunneb filmiprojekti arendamise aluseid, omab algteadmisi mängufilmi ja dokumentaalfilmi monteerimiseks ning leida ja monteerida katteplaanid ning neid kasutada montaažis,“ (*Ibid.*). Vaadates mooduli õpiväljundeid võib järeldada, et õpilane omandab peale mooduli lõpetamist põhjalikud esmateadmised filmikunstist ja audiovisuaalsest meediast.

Lähte Ühisgümnaasiumi kodulehelt ja õppekavast ei olnud kahjuks võimalik leida õpitulemusi või õpiväljundeid, mis kaasneksid meedia õppesuunal õppimisega.

4.3 Meediapädevuse mitteformaalne arendamine valitud koolides

„Huvitegevus on koolis toimuv või kooli korraldatud kooli õppekava läbimist toetav õppekavaväline tegevus, milleks kasutatakse erinevaid õppevorme ja -meetodeid, sealhulgas ringid ja stuudiod,“ (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010). Seega mängib mitteformaalne meediapädevust arendav õppetegevus olulist rolli laste meediateadlikuks kujunemisel.

4.3.1 Koolilehed

Koolileht on kindlasti üks tuntumaid meediapädevuse arendamise viise, mis annab ühelt poolt õpilastele ja koolitöötajatele võimaluse olla kursis koolis toimuvaga ja teisalt õpilastele (esimesed) võimalused oma loomingut avalikuks levitamiseks.

Jaan Poska Gümnaasiumi koolileht Poska Sõnumid on esiteks kooli kodulehelt väga kergesti leitav, mis toob lehele kindlasti lugejaid juurde. Poska Sõnumite sisu on üsna erinev Kuukirjast - artiklid käsitlevad näiteks koolidirektori muusikasoovitusi, õpilaste persoonilugusid ja arvamislugusid, aga samal ajal tehakse ülevaateid ka toimunud koolisündmustest (Poska Sõnumid, 2018). Olemas on ka lehetoimetuse (Ibid.). Ülevaates paistab, et artikleid luuakse vastavalt koolisündmustele või “headele ideedele” mitte karmile graafikule (Ibid.). Poska Sõnumite esilehel on ka otselingid kooli YouTube, Instagrami ja Facebooki lehekülgedele, millest esimene ei ole toimiv, kuid teised kaks aktiivsele “elavad” ja postituste sisu (teksti ja fotode) järgi paistab, et kanalite sisuloomes osalevad ka õpilased (Ibid.).

Tamme Gümnaasiumi koolileht Tamme Leht ilmus viimati veebis veebruaris 2018 (TAMME LEHT, 2018). Kuigi puudub ametlik info, kas leht ilmub ehk jätkuvalt paberväljaandes. Kodulehelt on väljaanne väga raskelt leitav. Olemasolev materjal kirjeldab hiljuti toimunud kooliüritusi ja -sündmusi õpilaste silme läbi. Ajaleht on endale hiljuti saanud ka uue toimetuse ja 20-leheküljeline väljaanne mahutab nii retsepte, intervjuusid kui ka horoskoopi (TAMME LEHT, 2018).

Vara Põhikooli koolilehe Factorem ilmumissagedusest on keeruline aru saada. Kodulehel on ülal numbrid 1, 2, 3, 4 ja 6 (Factorem Koolileht, 2018). Esimene number on ilmunud 2013, järgmine aasta hiljem, järgmised kaks 2015 ja viimane 2016 (Ibid.). Oma sisu poolest sarnaneb leht pigem Poska Sõnumitega - artiklid on nähtavalt õpilaste poolt kirjutatud ja suur osa artiklitest ei puuduta kuidagi koolitegevust (Factorem nr 2, 2015). Näiteks õpilase kirjeldatud

artikkel Pokemon Go telefonimängust või lumehelveste valmistamise õpetus (*Ibid.*). Märkimist väärib ka lehe kujundus - iga number erinevalt, kuid alati väga värviline ja detailirohke, olles täielikult vastupidine Poska Sõnumitele.

„Ülenurme Gümnaasiumi koolileht Olevik on ilmunud eesti keele ja kirjanduse õpetaja juhendamisel juba üle 20 aasta ning koostöös Ülenurme Vallavalitsusega nii elektrooniliselt kui ka paber kandjal kättesaadav vallalehe vahel alates aastast 2008,“ (Koolileht, 2018). Leht ilmub kord nelja kuu jooksul (*Ibid.*). Kodulehe andmetel kirjutavad koolilehte õpilased, kes osalevad koolisündmustes või koolilehe töös (*Ibid.*). Väljaandeid lähemalt uurides paistab väljaannetes aga suur õpetajate osalus artiklite kirjutamises. Artiklid on see-eest põhjalikud ja väljaanne üleüldiselt väga professionaalse kujunduse ja ülesehitusega.

4.3.2 Kooliraadio

Kooliraadio osas on valitud koolidest tegutsemas ainult Ülenurme Gümnaasium. „Esimest korda kõlas vahetundide ajal kõlaritest Ülenurme kooliraadio 15 aastat tagasi,“ (Kooliraadio, 2018). „Peamiselt lastakse seal soovilaule ja tervitusi nii õpilaste kui ka külaliste poolt,“ (*Ibid.*). „Kooliraadio töötab esmaspäeviti, kolmapäeviti ja reedeti vahetundide ajal,“ (*Ibid.*). Kooliraadiod on ka oma Facebookilehekülg, kuhu peale aastast pausi, on taas alustatud postituste tegemist ehk kajastatud raadiotegijate igapäevatööd (Ülenurme kooliraadio, 2018).

4.3.3 Televisioon ehk Youtube' i kanal

Koolitelevisioon on lihtsalt ja mugavalt kandunud üle YouTube. Kuigi paljudel koolidel on kodulehel kajastatud erinevaid videoid nende kooli tegemistest, ei ole võimalik määrata nende videote autoreid ja eesmärki, ehk antud töös ei liigitu nad meediapädevuse arendamise vormide alla.

„Re: TV Eesti peaesmärgiks on kajastada kõikide Eestimaa paikade kohalikke tegemisi, näidates neid toredaid ettevõtmisi, mis kindlasti vääriksid kajastamist, kuid on jäänud “suure meedia” poolt tähelepanuta,“ (Re: TV Eesti, 2018). Seda kõike õpilaste silme läbi. Seega on Re: TV juba aastaid korrapäraselt sisuloov meediakanal, mille töös löövad kaasa õpilased ise. Selline produktiivne meediakanal on loodud Lähte Ühisgümnaasiumi juurde toetamiseks õppestuudiot (Regionaaltelevisioon Eesti, 2017).

Lähte Ühisgümnaasiumil on lisaks veel ka oma Youtube kanal Lähte Kool (Lähte Kool, 2018). Ka sel kanalil on näha õpilaste suur panust, eriti näiteks intervjuuerimisel. Mõlema kanali puhul ei ole tegemist graafikujärgsete saadetega, vaid sisu luuakse vastavalt üritustele või päevakajalistele teemadele (*Ibid.*). Nii Re: TV kui Lähte Kooli kanalil puuduvad nõ studiosaated, kuid tehniline teostus kaameratöö ja montaaži näol on noortele kohaselt küllaltki professionaalne.

4.4 Meediaõpetus Tartu Miina Härma Gümnaasiumis

Alates 18. detsembrist 2017 alustasin tööd meediaõpetajana Tartu Miina Härma Gümnaasiumis (edaspidi MHG). Õppetöö kestis minu jaoks kaks MHG õppeperioodi kahe erineva õpperühmaga ja lõppes 13. aprillil 2018. MHG õppekavas on meediaõpetus kavas 3. ja 4. õppeperioodil ehk oma tööd jätkan detsembris 2018. Õpilaste näol oli tegemist sotsiaalvaldkonna suuna valinud 12a, 12b ja 12c klassi õpilastega. Õppides ise samal ajal ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala, oli tegemist hea väljakutsega, mis pani proovile minu valdkonnaalased teadmised ja nende edastamisioskused teistele. Järgnevates peatükkides analüüsin lähemalt saadud kogemusi meediapädevuse arendaja rollis.

Meediaõpetaja töökoht oli ka hea võimalus katsetada oma bakalaureusetöö empiirilist osa, saada süvitsi kogemus meediaõpetuse probleemkohtadest koolis ja ülevaade õppeplaani, ainekava ja riikliku õppekava ühildumisest.

4.4.1 Autori taust

Eelnev kokkupuude õpetajatööga oli mul olemas tänu õpetajaametit pidavale emale ja vanaemale. Seetõttu olen terve elu puutunud igapäevaselt kokku haridussüsteemi, ainekavade ja muud koolielu puudutava igapäevaeluga. Õpetajatöö vastuvõtmiseks andis omalt poolt julgust ja pealehakkamist eelnev pikaajaline esinemiskogemus, mis omab õpetajatöös olulisemat rolli kui võiks arvata.

Kahtlust töökoha vastuvõtmisel tekitas minus mu vanus - täpsemalt ehk veidi lühike elukogemus õpetajatöök. Olles teadlik, kui vastutusrikas on õpetajatöö ja selleks, et olla hea õpetaja peab olema oma valdkonna spetsialist, oli ametikohale asumine esialgu minu jaoks hirmutav. Samuti mängis minu jaoks olulist rolli Miina Härma Gümnaasiumi kui ühe Eesti

eliitkooli prestiiž ja sellega kaasnev vastutustunne, millest õpetamisperioodi jooksul kujunes välja uhkustunne ja inspiratsiooniallikas.

Kuid just eelnimetatud komponendid: õpitav eriala ülikoolis, perekondlik taust ja eelnev esinemiskogemus, moodustasid minu jaoks piisava “pagasi”, et alustada õpetajatööd.

4.4.3 Tartu Miina Härma Gümnaasiumi meedia ainekava

MHG sotsiaalainete suuna- ja valikainete ainekava Meedia hõlmab endast 35 tundi 12. klassidele. Reaalse õppeplaani kokkupanekul lähtusin vähe etteantud ainekavast (Meedia, 2016). Kahjuks või õnneks on sotsiaalainete ainekavas sisalduvate (sh meediaõpetuse) õpitulemuste sidumine reaalse õpitulemustega väga suhteline.

MHG etteantud meedia ainekava kohaselt kursuse läbinud õpilane

- Tunneb üldjoontes Eesti meediasüsteemi, on kursis meedia erinevate omandivormide ja meedia kui tööturu võimalustega;
- Kujundab teadlikult ja vastutustundlikult oma kuvandit sotsiaalmeedias;
- Mõistab peavoolumeedia, nišimeedia, sotsiaalmeedia ja meelelahutustööstuse põhiprotsesse;
- On kursis autoriõiguse ja meedia regulatsiooni problemaatikaga;
- Mõistab meedia rolli ühiskonnas toimuvates protsessides; kasutab oma osalemisvõimalusi arukalt ja vastutustundega;
- Valdab verbaalse ja audiovisuaalse meediateksti analüüsi võtteid;
- Suudab luua mõjuka meediateksti, kasutades selleks sõna, pildi, heli ja video võimalusi;
- On võimeline ennast esitlema tulevasele tööandjale või õppeasutusele videoCV vahendusel;
- Suudab määrata oma teabevajaduse ja leida selle rahuldamiseks adekvaatseid allikaid; võrdleb erinevaid diskursiivseid praktikaid;
- Oskab kasutada käepärast salvestus- ja kommunikatsioonitehnikat oma sõnumi loomiseks ja edastamiseks (Meedia, 2016).

Enda meediaõpetaja kogemusele toetudes, võin öelda, et 35 auditoorse ja iseseisva tunni vältel ei ole võimalik saavutada kõiki ainekava üldisi õpitulemusi. Õnneks oli õppetöö (viis koolitundi nädalas) jaotunud sarnaselt ülikooli õppetööle ehk kahel päeval olid kaks tundi järjestikku. Selline graafik ehk võimaldas teemasse suuremat süvenemist. Mahukamaid teemasid oli

võimalik käsitleda kahe järjestiku tunniga päevadel ja kergemaid teemasid ühes 45-minutilises tunnis. Valikkursuse eesmärkide seadmisel tuli lähtuda ka õpilastest endast. Näiteks olid esimese õpperühma õpilased avatumad aruteludele ja mõistsid meedia rolli ühiskondlikes protsessides tunduvalt paremini. Tänu sellele oli õpperühmaga õpiväljundi “Mõistab meedia rolli ühiskonnas toimuvates protsessides; kasutab oma osalemisvõimalusi arukalt ja vastutustundega” saavutamine tunduvalt lihtsam ja tundidest kujunesid elavad arutelud ühiskonnas ja maailmas toimuva üle (Meedia, 2016).

Ainekavas sätestatud õpitulemused aitavad kaasa gümnaasiumihariduse alusväärtustes tähtsustatud ühiskondlike väärtustele (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus) (Gümnaasiumi riiklik õppekava 2018).

4.4.5 Saavutatud õpiväljundid

Õppeperioodi vast kõige olulisem kodutöö andis õpilastele kohustuse teha ca 2-minutiline videoblogi postitus endale meeldival teemal. Kodutöö järgnes avalikku esinemist käsitlevale tunnile. Õpilastel oli võimalus võtta eeskuju tänapäeva *youtuber'itest* ja teha kas videoarvustus mõnel endale sobival teemal või video mõnest oma päeva olulisemast hetkest. Peamine nõue oli ise kaamera ees olek. Enamus õpilased kasutasid teist varianti, mis andis neile rohkem vabadust sisuloomeks ja avalikuks esinemiseks.

Üldistest õpitulemustest aitas videoblogi saavutada verbaalse ja audiovisuaalse meediateksti analüüsi võtete valdamist, mõjuka meediateksti loomist, enda esitlemist videoCV vahendusel ning kasutama käepärast salvestus- ja kommunikatsioonitehnikat oma sõnumi loomiseks ja edastamiseks (Meedia, 2016). Seega oli ühe koduse ülesandega võimalik saavutada neli erinevat õpiväljundit. Ülesande mõjukus paistis välja ka õpilaste tagasisides ainele, kus nii mitmedki tõid välja, et nende jaoks oli kõige suurem väljakutse teha endast video. Mõni pidas seda heaks võimaluseks oma turvatsoonist välja astuda. Teised väitsid, et sarnast tööd ei taha nad kunagi enam teha ja *youtuber'*eid neist ei saa. Õpilaste sõnul ei olnud keeruline mitte niivõrd video tehniline teostus, kui kohustus olla ise kaamera ees ja ise video “peategelane”. Samasugune katsumus oli nende jaoks ka videopostituste vaatamine tunnis koos kaaslastega. Oli üllatav näha, et noored, kelle jaoks on sotsiaalmeedia sisu loomine niivõrd tavaline, olid videoblogi tehes silmitsi suure katsumusega. Samuti ei oleks ma osanud arvata, et

klassikaaslastele oma video näitamine on mõne õpilase jaoks niivõrd vastumeelne, et paluda mul ekstra nende videot mitte näidata.

Meediateksti loomist ja sõnumi edastamist aitas arendada ka õpilastele antud kodutöö kirjutada etteantud info põhjal uudis. Töö eesmärk oli anda õpilastele ülevaade põhilistest uudise kirjutamise reeglitest. Samuti arendada nende oskust tunda tulevikus ära kvaliteetselt kirjutatud uudistekste.

Õpitulemuse, et õpilane tunneks üldjoontes Eesti meediasüsteemi, on kursis meedia erinevate omandivormide ja meedia kui tööturu võimalustega ning mõistaks peavoolu-, niši- ja sotsiaalmeedia ning meelelahutustööstuse põhiprotsesse said õppeperioodi jooksul täidetud mitmel erineval moel (Meedia, 2016). Näiteks läbi meediavaldkonnas töötavate külaliste, kes tutvustasid nii enda töö telgitaguseid ja meediavaldkonna igapäevaelu kui ka meediatööstust üldiselt.

Rohkete külaliste ülesastumine meediatundides oli õpilaste tagasisidest ainele üks positiivsemaid märksõnu. Mäletan endagi kooliajast, kuidas eriti mõjusad tunnid olid need, mida andis õpetaja asemel valdkonnas reaalselt tegutsev praktik. Sellele võis kinnitust saada ka ligi neli aastat hiljem. Rohkete külaliste kutsumine oli algusest peale meediaõpetuse õpiplaani koostamise alustala. Paljude külaliste jaoks oli tunni andmine esmakordne kogemus ja õpetlik kogemus ka neile endile. Oluline ei olnud kutsuda mitte ainult ajakirjanikke, vaid ka teisi meediavaldkonna ametite esindajaid.

Külalistena astusid üles portaali Geenius.ee ajakirjanik Gregor Sibold, Jaan Poska meediaõpetaja Karl Gustav Adamsoo, Aasta *Youtuber* Henri Karpov, Delfi reporter-toimetaja ja projekti “Noored valimisvalvurid” projektijuht Heliis Nemsitsveridze, Aktuaalse Kaamera Tartu korrespondent ja Ringvaate reporter Heleri All, Laulu- ja Tantsupeo SA kommunikatsioonimeeskonna liige Armas Riives ning Aasta Ettevõtte 2017 Magnetic MRO AS turundusassistent Hindrek Pärj.

Ülevaate Eesti meediasüsteemi toimimisest andis ka üks täielikult eesti ajakirjandusajaloole pühendatud koolitund.

Õpilase suutlikkust määrata oma teabevajadus ja leida selle rahuldamiseks adekvaatseid allikaid aitas saavutada õpilaste esimene kodutöö - koostada meediapäevik enda kahe nädala meediategevuse kohta (Meedia, 2016). Päevikusse oli vajalik üles märkida ajaliselt kogu meediategevus erinevates kanalites sh sotsiaalmeedias. Kogutud andmete põhjal tuli kirjutada

A4 lehekülje-pikkune analüüs - millist meediat tarbiti, millist võiks rohkem, kas meediatarbimine oli sellisel kujul tavaline, kas analüüsi käigus esines üllatusi, kellega koos meediat tarbiti ja millises suunas oma meediakasutust arendada. Õpilaste analüüsides järeldus, et paljude jaoks oli enda meediatarbimine üllatus, kuna pidev sotsiaalmeedia kättesaadavus läbi nutiseadmete pikendab oluliselt meediatarbimise aega. Meediapäevikute ülevaatusel selgus, et õpilaste infoallikad on teadlikult varem juba väljakujunenud ja enda infovajadust tuntakse hästi. Seda ka välismaiste kanalite puhul. Seega ei pidanud ma esmatähtsaks selle õpitulemuse rohkemat välja kujundamist.

Autoriõiguste ja meedia regulatsioonide problemaatikaga kursisoleku arendamine toimus eraldi koolitunnina ainult esimese õpperühmaga kolmandal õppeperioodil. Teisele õpperühmale planeeritud tund sel teemal jäi ära. Osaliselt sai teemat käsitletud ka Laulu- ja Tantsupeo SA kommunikatsioonimeeskonna liikme külalistunnis, nii et olulisemad teadmised teema kohta said edastatud siiski mõlemale õpperühmale. Teema on mahukas ja küllaltki keeruline, nõudes palju ka juriidilisi teadmisi. Seetõttu oli teema käsitlemise eesmärk meediatunnis pigem tutvustada olulisemaid autoriõigusi ja eetikanorme käsitlevaid punkte, millega õpilased reaalselt oma igapäevaelus kokku võivad puutuda.

Ainus ainekavas sisalduv õpitulemus, mille käsitlemise täielikult välistasin, oli “teadlikult ja vastutustundlikult oma kuvandi kujundamine sotsiaalmeedias” (Meedia, 2016). Otsus ei sündinud teadlikult, kuid õpetamisperioodile tagasi mõeldes, oli õige selle käsitlemine kõrvale jätta. Tegemist on teemaga, kus 12. klassi õpilaste teadmised on kohati täielikumad kui neist neli aastat vanemal õpetajal. Õpilaste harjumused sotsiaalmeedias on juba väljakujunenud, olles kohased meediateadlikule inimesele. Seda võis järeldada ka nende meediapäevikutest, kus sotsiaalmeediakanalite valik on tavaprasemast spetsiifilisem ehk eri kanaleid kasutatakse erinevatel eesmärkidel.

Õpitulemus, mida pidasin oluliseks saavutada, oli õpilase arusaam meedia rollist ühiskonnas toimuvates protsessides ja oma kasutamisevõimaluste arukas ja vastutustundlik kasutamine selles (Meedia, 2016). Oma õppeplaani sõnastasin selle eesmärgi poliitpropaganda ja infosõja temaatikaga. Alates 16-aastastele valimisõiguse kehtestamist kohaliku omavalitsuse valimistel, on teema olulisus veelgi enam tõusnud. Kuigi olen ise omandanud oskuse tunda ära meedia sisuloomes poliitilist tausttegevust, ei ole teadmiste edastamisoskus õpilastele seejuures piisav. Seetõttu oligi õpilastele sel teemal rääkima kutsutud projekti “Noored valimisvalvurid” projektijuht Heliis Nemsitsveridze.

Meedia rollist ühiskonnas toimuvates protsessides aitas mõista ka kodutöö kirjutada arutlev essee mõnest eetilisest probleemist, mis meedias võib tekkida. Kodutööd sisaldasid näiteks autelusid surma kajastamisest, rassismist, seksismist ja laste ära kasutamises reklaamides.

Õpilaste saavutatud õpiväljundite hindamisel oli mul võimalus valida, kas kasutada eristavat või mitteeristavat hindamist. Viimase kasuks otsustamisel lähtusin enda isiklikest kogemustest koolisüsteemis ja arvamusest, et sotsiaalvaldkonna ainete eristav hindamine oleks põhjendamatu. On võimatu hinnata hindeliselt õpilase arvamusi, järeldusi või oskuseid, mida ei ole tunnis eelnevalt õpetatud.

4.4.6 Õppeplaani õppesisu

Mõlemad perioodid lõpevad õpilaste jaoks arvestusliku tööga. 45-minutilisi meediatunde oli nädalas viis – esmaspäeval üks, teisipäeval ja reedel kaks tundi järjest.

Oma õppeplaani koostamisel lähtusin MHG meedia valikaine ainekavast, Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekavast ja Gümnaasiumi riikliku õppekava ainevaldkonnast Keel ja kirjandus. Ainevaldkonna kirjelduses märgitud eesmärk “gümnaasiumi lõpetaja hindab kriitiliselt meedia- jm avalikke tekste, tunneb ära tekstide mõjutusvahendid” kujuneski õppeplaani koostamise peamiseks eesmärgiks (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011, Lisa 1). Kommunikatsiooniõpingute jooksul olen aru saanud, kui lihtne on ajakirjanikul soovi korral meedias ilmunud sõnumite abil mõjutada rahva arvamust. Keel ja kirjandus ainevaldkonna eesmärgi jõustumisel MHG meediaõpetuses oli suureks abiks TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava suunamooduli aine Kriitilise meediakasutuse praktikum, mille eesmärk “kujundada üliõpilasel välja nõudlikkus kolleegide loodud meediatekstide suhtes ning harjumus olla igapäevaselt kursis teabevooga,” kandus üle ka MHG meediaõpetuse eesmärgiks - kujundada õpilastes välja nõudlikkus ajakirjanike loodud meediatekstide suhtes ja harjumus olla igapäevaselt kursis teabevooga (Õppeaine SHUH.01.012 vaatamine, 2018).

Õppesisu loomisel olin küll kursuse ainekavas sisalduva õppesisuga, kuid ei võtnud seda oma töö aluseks. Samamoodi ei võtnud ma aluseks ka teemadele planeeritud mahtu. Õppesisu lähtus tegelikult palju mu enda arusaamadest, mida üks gümnaasiumilõpetaja peaks ja võiks teada meediasüsteemist. Teemade valikul sain nõu ka enda kursusekaaslastelt. Ühe olulise abilisena õppeplaani ülesehitusel mängis rolli minu kursusekaaslase meediaõpetaja ametikoht Tartu Jaan Poska Gümnaasiumis. Seega on MHG meediaõpetuses käsitletavat teemat alates detsembrist

2017 sarnased Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi meediaõpetuse teemadele, olles kas samad või tuletatud neist.

Õppeplaani koostamine kujunes aga kahjuks või õnneks kestvaks protsessiks õppeperioodi lõpuni. Kuna tegemist oli minu esimese õppeplaani koostamisega ja mul ei olnud ettekujutust õpilaste eelnevatest teadmistest, ei omanud ma esimesse koolitundi minnes valmis kujul õppeplaani, vaid see kujunes aja jooksul. Ka teise õppeperioodi jooksul tekkisid õppesisus muudatused, kuna mõni tund jäi kooliürituste või riiklike tähtpäevade puhul ära.

Peamine eesmärk õppeplaani koostamisel oli edastada õpilastele neile edasiseks elus vajalikke meediaalaseid teadmisi ning mitte võtta õpilasi kui tulevasi meediatöötajaid ehk välistada liigspetsiifilise informatsiooni edastamine.

Õppeteemadeks olid reklaam, reklaamipsühholoogia, propaganda, sotsiaalmeedia, avalik esinemine, töö *youtuber'ina*, meediatoimetuste igapäevatöö, meediatööstus kui ettevõtte, televisioon, meedia- ja reklaamieetika, visuaalne kommunikatsioon, autoriõigused, info- ja kübersõda ning kommunikatsioonitöö meedias.

Tabel 3. Meediaõpetuse õppeplan kooli 4. perioodil Miina Härma Gümnaasiumis.

20.02 (2h) lühendatud	Tutvumine , kursuse eesmärkide seadmine.	Kodutöö: meediapäeviku pidamine.
22.02 (2h)	Toimetuse töö - vihjest uudiseni (vaba meedia Eestis - kui reaalne?).	Külas Gregor Sibold. Kodutöö: uudise kirjutamine antud infost.
23.02 (0,5h) lühendatud	Eesti ajakirjanduse ajalugu	
VAHEAEG		
06.03 (2h)	Reklaam , reklaamipsühholoogia.	Külas Karl Gustav Adamsoo.
08.03 (2h)	Poliitpropaganda meedias.	Külas Hindrek Pärg
09.03 (1h)	Youtuber'ite töö . Youtube kui töökoht.	Külas Henri Karpov
13.03 (2h)	Avalik esinemine . Vaatame maailma muutnud või lihtsalt märkimis- väärseid esinemisi ja analüüsime käitumist, sõnavabaduse	Kodutöö: vlog endast u 2 min.

	piirangud	
15.03 (2h)	Sotsiaalmeedia. Väitlus sotsiaalmeedia kasulikkuse üle eri osapoolte vahel.	
16.03 (0,5h) lühendatud	Meedia- ja reklaamieetika.	Kodutöö: arutelu + lahendused väljamõeldud eetilisele probleemile.
20.03 (2h)	Kommunikatsioonitöö meedias. Bränd, sõnumi ülesehitus, kuvand, sihtrühmad.	Külas Armas Riives.
22.03 (2h)	Visuaalne kommunikatsioon. Kaadripaigutused. Pildi roll loo juures. Loo jutustamine pildi keeles, (loo jutustamine plakati abil).	
23.03 (1h)	Vaatame õpilaste tehtud vloge	
27.03 (2h)	Info- ja kübersõda. Vene propaganda, vene meedia Eestis.	Külas Heliis Nemsitsveridze.
29.03 (2h)	Televisioonitöö telgitagused. (AK+Ringvaate).	Külas Heleri All.
30.03 (1h)	Vaba päev	
03.04 (2h)	Tund jäi ära	
05.04 (2h)	Kordamine: tele, reklaam, sotsiaalmeedia, avalik esinemine, kommunikatsioon, uudise ülesehitus.	
06.04 (1h)	Kordamine: propaganda, info- ja kübersõda, eetika.	
12.04	Arvestustöö	

4.4.7 Valitud õppematerjalid

Õppematerjalide valimine oli kahtlemata kogu protsessi kõige keerulisem ülesanne. Õppematerjale hankisin kas internetist või Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi meediaõpetajalt. Külalisesinejad kasutasid enda koostatud materjalid. Osaliselt enda mugavusest, osaliselt õpilaste mugavust silmas pidades, oli õpilastele näidatud materjalides palju visuaale ja vähe teksti. Selline otsus aitas kaasa minu eesmärgile kujundada tunnist vastastikune arutelu ja rääkida teadatuntud teooria asemel oma kogemustest valdkonnas.

Valitud tekstid tuginesid internetist leitud allikatele, millest paljud olid ka Tartu Ülikooli enda akadeemilised materjalid. Tekstimaterjali lisamine oli oluline just nende teemade puhul, mis vajasisid faktilisi andmeid, juriidilisi kinnitusi või loetletavaid tingimusi. Näiteks autoriõigusi käsitledes.

4.4.8 Tulemused ja järeldused

Mõlema õppeperioodi lõpetasid arvestustööd, mis koosnesid 50% ulatuses õpitud materjali kontrollist ja 50% päevakajaliste teemade tundmisest. 50% oli ka testi läbimise nõue. Vajadusel oli võimalik sooritada ka järelarvestustöö, mis kujutas endast esseed teemal “Miks ma aine läbi kukkusin?”. Aine arvestatuks lugemise tingis kõigi kodutööde esitamine ja arvestustöö edukas läbimine.

Õppeperioodi lõppedes võisin järeldada, et õpilased tajusid väga hästi, et tegemist on kõigest valikainega ja kuigi aine positiivne läbimine on gümnaasiumi lõpetamiseks kohustuslik, said nende õppetöös paratamatult suuremat tähelepanu riiklike lõpueksamite ained.

Selline meedia õppeaine positsioon andis ka mulle kui õpetajale rohkem vabadust õppeplaani koostamisel. Kuigi lähtusin oma töös Gümnaasiumi riiklikust õppekavast ja MHG meedia valikaine ainekavast, sain töö käigus käsitleda enda isiklikust seisukohast lähtuvalt olulisi teemasid õpilaste meediapädevuse arendamiseks. Kuid olenemata kooli poolt antud vabadusest õppeplaani kokkupanekul, võib õppetöö lõppedes öelda, et ainekava õpitulemused täideti 90% ulatuses.

Oma õppetööd analüüsid jõudsin järeldusele, et võib-olla oli käsitletud teemasid liialt palju, mistõttu jäi süvenemine ühesse või teisesse teemasse väheseks. Samas teadsin ma õppetöö

alguses, et ei ole kursis õpilaste eelneva tasemega, mistõttu ei riski ühessegi teemasse sügavale “kinni jäämisega”, millega õpilased eelnevalt võib-olla väga hästi kursis on.

Õppetöö lõpuks võib öelda, et kuna ma ei alustanud õpetajatööd ettekirjutatud õppeplaaniga, valmis mu kahe perioodi lõppedes ka lihvitud õppeplaani, mida järgmisel õppeaastal taas kasutada.

Kuigi meediaõpetaja ametikoht oli kolmanda kursuse tudengi jaoks igas mõttes ressursirohke, oli see samal ajal üks parimaid võimalusi ülikooli ja eelneva töökogemuse käigus omandatud teadmiste reaalseks rakendamiseks. Positiivne oli ka meediaõpetaja paindlik tööaeg, mis oli seatud vastavalt õpetaja enda ülikoolikohustusega. Olulist rolli mängis ka töökoha autoriteetne maine, ühiskondlikult üllas eesmärk ja väärikas tasu. Samuti ei kaasne meediaõpetaja rolliga õpetaja jaoks eksamipinget ega õppeedukuse võrdlemist teiste piirkonna koolidega.

5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Meediapädevuse arendamine on nii põhikooli kui gümnaasiumi riiklike õppekavade käsitletud osa. Seda nii õppekavade üldosas, kuid eriti ainevaldkonnas Keel ja kirjandus. On positiivne näha, et Tartu maakonnas on koole, kes mõistavad meediapädevuse arendamise olulisust ja teevad seda lisaks riiklikule õppekavale kas mõne huviringi, kooli meediakanali, valikkursuse, suunaaine, valikmooduli või õppesuuna näol.

Koolide kodulehtede andmetel toetub valimi 42 üldhariduskoolist õpilaste meediapädevuse arendamisel ainult riiklikule õppekavale 27 kooli. Võib vaid loota, et see arv on kahanemas. Kodulehtede analüüsisist selgus muuhulgas, et enamus koole ei ole erilist tähelepanu pööranud oma kodulehe kui avaliku meediumi arusaadavale ja lihtsale ülesehitusele. Seega vajaks ehk tulevikus arendamist ka koolide enda oskus infot kättesaadavalt esitada.

Kogutud andmete põhjal järelتان, et õpilaste meediapädevuse arendamisel seatud eesmärkides, teemades ja õpiväljundites analüüsitud seitsmes koolis (pluss Tartu Miina Härma Gümnaasiumis) ei ole märgata suuri taseme vahelisi erinevusi kolmanda ja neljanda kooliastme vahel. Muidugi tuleb arvestada, meediapädevuse arendamise erinevaid õppevorme (nt valikkursus vs õppesuund).

Kolmest analüüsitud valikkursuse eesmärkidest aitab Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi valikkursus kaasa gümnaasiumi riiklikus õppekavas seatud üldiste õpipädevuste arendamisele ja suhtluspädevuse arendamisele. Vara Põhikooli valikkursus aitab põhikooli riiklikus õppekavas seatud pädevustest selge väljendusoskuse, oskuse mõista ja tõlgendada erinevaid tekste ning loova mõtlemise arendamisele. Samuti suunab õppeaine õpilast tundma ja austama oma keelt ja kultuuri ning säilitama eesti keelt ja kultuuri. Tartu Forseliuse Kooli valikaine aitab põhikooli riiklikus õppekavas seatud suhtluspädevuse arendamisele.

Gümnaasiumi riikliku õppekavas seatud digipädevust ja ettevõtlikkuspädevust aitab arendada Tartu Tamme Gümnaasiumi Multimeedia suunaaine. Kultuuri- ja väärtuspädevust, sotsiaalset ja kodanikupädevust, suhtluspädevust ning ettevõtlikkuspädevuse aitab arendada Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi Meedia ja filmikunsti moodul. Samas riiklikus õppekavas seatud kultuuri- ja väärtuspädevusele, suhtluspädevusele, suutlikkusele ennast selgelt väljendada ning kodanikupädevuse arendamisele annab panuse Lähte Ühisgümnaasiumi meediasuund.

Õppetöö sisu kohta kogutud andmeid analüüsisides võisin järelتان, et teemade käsitlemisel ei mängi rolli millises kooliastmes töö toimub, vaid pigem meediapädevuse arendamise eesmärk.

Enamlevinud õppesisuks valitud koolides on uudis, selle alaliigid, nende kirjutamine ja ülesehitus, intervjueerimine, meediaetika, reklaamindus, põhilised meediakanalid ja –žanrid, ning ajalehe ja ajakirja ülesandeid

Koolide meediapädevuse arendamise õpiväljundid on väga tugevalt seotud käsitlevate teemade ja saavutatavate eesmärkidega ning on seega küllaltki koolipõhised.

Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi ja Tartu Forseliuse Kooli õpiväljundid on paljuski sarnased ehk õpilane oskab kirjutada ise lihtsamaid uudislugusid ja orienteeruda meediakanalites ning teab meediažanre, nende tunnuseid ja uudise, reportaaži, intervjuu ning arvamuse kirjutamise põhimõtteid. Vara Põhikooli õpiväljundid on rohkem suunatud õpilase personaalse silmaringi, seoste loomise oskuse ja kriitilise analüüsivõime arendamisele kui tehniliste ja üheselt kontrollitavate oskuste saavutamisele.

Tartu Tamme Gümnaasiumi suunaaine õpiväljundid on suunatud ainenimetuse kohaselt tehniliste oskuste arendamisele. Spetsiifilisemalt tehniliste ja audiovisuaalsete pädevuste arendamisele on rõhku pannud ka Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi meedia ja filmikunsti moodul. Esimese puhul on aga tegemist õppeainega kooli õppesuunas, teise puhul terve õppemooduliga. Ülenurme Gümnaasiumi Meedia õpiväljundid on humanitaarsuuna kohaselt suunatud rohkem sotsiaalsete ja humanitaaroskuste arendamisele, orienteerumaks laiemalt meediamaastikul.

Minu meediakursuse õpetamise perioodil antud kodutöödest võis järeldada, et arendamist ei vaja mitte niivõrd õpilaste tehnilised oskused, mida on vajadusel kerge õppida internetist, vaid kriitilist mõtlemine omandatu üle, aruteluoskus ja analüüsivõime. Minu õpetamiskogemusest järeldus ka, et eelnimetatud oskused aitavad kindlustada liberaalse, demokraatliku ja salliva ühiskonna arengu. Seda kogesin tunnis, kus meediaetika teemat käsitledes näitasin õppematerjalina õpilastele Postimehe videolugu Eesti kuulsast *youtuber'ist*, kelle postituse tõttu tundis konkreetne inimene ohtu oma elule. Arutelu vihakõne ja sõnavabaduse üle viis õpilased kahte leeri - need, kes nõustusid, et sellisel juhul on õigus piirata sõnavabadust ja need, kes võtsid seda kui igäiheõigust arvamuse avaldusele.

Kogemuste põhjal ajakirjandus- ja kommunikatsioonitidengi ja meediaõpetajana võin öelda, et meediaõpetaja amet on sarnane muusika-, kunsti- ja kehalise kasvatusõpetajale ehk lisaks teooria tundmisele on oluline olla ise ka hea valdkonna praktik. Võrdlusest muusika- ja kunstiõpetuse ning kehalise kasvatusõpetusega võib üle tuua ka nende ainete hindamissüsteemi, mis ei saa baseeruda etteantud standarditel, vaid olulisem oli hinnata õpilase personaalset arengut

ja argumenteerimisoskust kui faktiteadmiste kontrolli. Sellisel juhul on meediaõpetuse mitteeristav hindamine igati põhjendatud.

Arvestades analüüsitud koolide meediapädevuse arendamist nii oma vormi, eesmärkide, teemade ja õpiväljundite kui ka vastavusest riiklikus õppekavas kehtestatuga, võin väita, et valitud koolid on oma tegevusega heaks eeskujuks ka teistele Tartu maakonna (ja miks mitte kõigile Eesti) koolidele. Meediapädevuse arendamist pakutakse õpilastele lisaks huviringide või tööna kooli meediakanalites ka osana formaalsest õppetööst.

Nagu oma kogemusest Tartu Miina Härma Gümnaasiumis võin järeldada, on meediapädevuse arendajatel koolides hetkel õppekava loomisel küllaltki palju vabadust, mida ühiskondlikult kasutooval eesmärgil ära kasutada - arendada ühiskonnaliikmete silmaringi, aruteluoskust, kriitilist mõtlemist ja eneseväljendusoskust. Halvemal juhul võib õpetaja seda vabadust kasutada ka enda isiklike või poliitiliste maailmavaadete edastamiseks.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli kaardistada hetkeolukord Tartu maakonna üldhariduskoolide meediapädevuse arendamises, leida ja tuua välja erinevused neis ning luua ettekujutus hetkeolukorrast - eesmärkidest, teemadest, õpiväljunditest ja nende seotusest riiklike õppekavadega. Seda kõike kolmanda ja neljanda kooliastme vaatlusel. Tööst on välja jäetud erivajadustega lastele haridust pakkuvad koolid ja venekeelsed koolid. Töö olulise osa moodustab ka analüüs minu enda kogemusest meedia valikaine õpetajana Tartu Miina Härma Gümnaasiumis.

Bakalaureusetöö uurimisküsimuseks on, kuidas toetatakse kolmanda ja neljanda kooliastme õpilaste meediapädevuse arendamist Tartu maakonna koolides lisaks riiklikule õppekavale. Ehk milliseid õppevorme, eesmärke ja teemasid kasutatakse ning milliseid õpiväljundeid kavakohaselt saavutatakse. Küsimusele vastuste leidmiseks kasutasin uurimismeetodina kvalitatiivset sisuanalüüsi.

Töö on ühiskonna jaoks oluline, sest meediapädevad inimesed oskavad hinnata meediast nendeni jõudva info kvaliteeti ning analüüsida seejärel põhjalikult ühiskonnas toimuvaid protsesse. Kriitilised ja analüüsivõimelised meediatarbijad aitavad kaasa demokraatliku ühiskonna arengule ja jätkule ning kvaliteetse meedia levikule ühiskonnas.

Eestis kehtivates põhikooli ja gümnaasiumi riiklikes õppekavades, millest omakorda lähtuvad koolide õppekavad, on meediaõpetus käsitletud ebasüsteematiselt mõnede üksikute meediatemaatiliste teemadega meediateksti kirjutamise kohta emakeele ja sotsiaalainete valdkonnas (Ugur, 2010: 18).

Koolide kodulehtede ja õppekavade analüüsisist selgus, et valimi koolides on meedia valikmoodul ühel koolil, meedia suunaaine kahel koolil, meedia valikkursus viiel koolil, meediaõppesuund ühel koolil, meedia huviring neljal koolil, koolileht üheksal koolil, kooliraadio kahel koolil, kooli YouTube'i kanal neljal koolil ja fotokroonika ühel koolil.

Kogutud andmete põhjal toetub valimi 42 üldhariduskoolist õpilaste meediapädevuse arendamisel ainult riiklikule õppekavale 27 kooli. Ülejäänud arendavad õpilaste meediapädevust kas õppetöö formaalse või mitteformaalse osana. Lähemalt analüüsisin seitset kooli, kes arendavad õpilaste meediapädevust lisaks riiklikus õppekavas ettenähtule ka mõnes muus õppevormis osana formaalsest koolitööst. Saadud andmete põhjal järeldan, et õpilaste meediapädevuse arendamisel seatud eesmärkides, teemades ja õpiväljundites analüüsitud

seitsmes koolis (pluss Tartu Miina Härma Gümnaasiumis) ei ole märgata suuri taseme vahelisi erinevusi kolmanda ja neljanda kooliastme vahel.

Arvestades analüüsitud koolide meediapädevuse arendamist nii oma vormi, eesmärkide, teemade ja õpiväljundite kui ka vastavusest riiklikus õppekavas kehtestatuga, võin väita, et valitud koolid on oma tegevusega heaks eeskujuks Tartu maakonna koolidele.

SUMMARY

The aim of this study was to map the current situation in the development of media literacy in general education schools in Tartu County to find and distinguish the differences between them and to create an understanding of the current situation - objectives, topics, learning outcomes and their connection with national curricula. This is done by studying the third (primary school) and fourth (gymnasium) school degree students. Schools providing education for children with special needs and Russian language-based schools have been excluded from this paper. In addition, an important part of the study is an analysis of my own experience as a teacher of the media course in Tartu Miina Härma Gymnasium.

The issue of this bachelor's thesis is how the development of media literacy in the third and fourth degree students in Tartu County schools is supported in addition to the national curriculum. Meaning what forms of education, goals and topics are used and which learning outcomes are planned to be achieved.

The study is important for society because members of the community competent in the field of media can assess the quality of the information they receive from the media and then thoroughly analyze the processes that are taking place in society. Critical and competent media users contribute to the development of a democratic society and the spread of high-quality media.

In valid national curriculums in Estonia, which are the bases to schools curriculas, media education has been handled in a non-systematic way with some parts of writing a media text in the sphere of mother tongue and social sciences (Ugur, 2010: 18).

An analysis of the websites and curriculas of sample schools revealed that there is a media selection module for one school, two schools have a directive media subject, five schools have an elective course for media studies, a field of study for media in one school, a media hobby group in four schools, nine schools have a school newspaper, two schools have a school radio, one school has a YouTube channel and one school has a photo chronicle.

Based on the data collected, a sample of 42 schools of general education for the development of media literacy is 27 schools based only on in the national curriculum alone. The rest develop students' media literacy either as a formal or informal part of their studies. I looked at the seven schools that are developing student media literacy, in addition to the national curriculum, in some form of curricula as part of formal school work. Based on the data collected, I conclude

that in these seven schools (plus in Tartu Miina Härma Gymnasium), there are no distinguished differences analyzed in the goals, themes and learning outcomes set in developing students' media literacy between the third and fourth levels of education.

In consideration of the analysis of the development of media literacy in schools in terms of their form, goals, themes and learning outcomes as well as compliance with the national curriculum, I can argue that selected schools are a good example for the rest of the schools in Tartu County and why not all schools in Estonia.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Carlsson, U., Tayie, S., Jacquinet-Delaunay, G., Perez-Tornero, J.M. (2008). Media Education, a Crucial Issue in the Building of an Inclusive Knowledge Society, Empowerment Through Media Education. An Intercultural Approach, Children and Mass Media in the Arab World. U. Carlsson, S. Tayie, G. Jacquinet-Delaunay, J.M Perez-Tornero (Toim), *Empowerment Through Media Education* (lk 15, 19, 82). Göteborg University: The International Clearinghouse on Children, Youth and Media in co-operation with UNESCO, Dar Graphit and the Mentor Association.

Digisild kodulehekülg. (2018). Kasutatud 25.01.2018 <https://digisild.wordpress.com/>

Dokumendid. Elva Gümnaasiumi õppekava (2017). Alla laetud 25.01.2018 <http://www.elvag.edu.ee/dokumendid/>

Elva Gümnaasiumi Meedia. (2017). Kasutatud 25.01.2018 <https://www.youtube.com/channel/UCml42IHGvX2PqQCWHdEVC9Q>

Factorem Koolileht. (2018). Kasutatud 25.01.2018 <http://www.vara.edu.ee/vpk/index.php/factorem>

Factorem nr 2. (2015). Kasutatud 25.01.2018 <https://issuu.com/varakool8/docs/factorem2>

Gümnaasiumi riiklik õppekava (06.01.2011). *Riigi Teataja I.* Kasutatud 25.01.2018 <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021>

Gümnaasiumi riiklik õppekava (06.01.2011). Lisa 1. *Riigi Teataja.* Kasutatud 30.01.2018 https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1290/8201/4021/2m_lisa1.pdf#

Gümnaasiumi riiklik õppekava (06.01.2011). Lisa 14. *Riigi Teataja.* Kasutatud 30.01.2018 <https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1140/2201/8008/1m%20lisa13.pdf#>

Gümnaasiumi õppesuunad. Meedia. (2018). Kasutatud 25.01.2018 http://lahte.edu.ee/Gumnaasiumi_oppesuunad_72.htm

HaridusSILM kodulehekülg. Alus- ja üldharidus. (2018). Kasutatud 30.04.2018 http://qlikview-pub.hm.ee/QvAJAXZfc/opendoc_hm.htm?document=htm_avalik.qvw&host=QVS%40qlikview-pub&anonymous=true

Hindrikson, A. (2007). *35-tunnine gümnaasiumi meediaõpetuse kursus ja selle tagasiside analüüs Lähte Ühisgümnaasiumi näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Kasutatud 29.04.2018

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15688/Magtoo_Hindrikson.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Huvi- ja aineriingid 2017/2018 (2018). Kasutatud 25.01.2018

http://www.variku.tartu.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=767&Itemid=98

Ilmatsalu Põhikooli dokumendid. (2017). Kasutatud 25.01.2018

<http://ilmatsalu.edu.ee/wordpress/document-category/ilmatsalu-pohikooli-dokumendid/>

Index of /ainekavad/VALIKAINED_ainekavad/uued_valikained. (i.a). Kasutatud 23.05.2018

http://tfk.tartu.ee/ainekavad/VALIKAINED_ainekavad/uued%20valikained/

Juhan Liivi nim. Alatskivi Keskkooli õppekava (02.09.2017). Kasutatud 25.01.2018

<https://onedrive.live.com/view.aspx?resid=C8BE28E34526C0CF!425&ithint=file%2cdocx&app=Word&authkey=!ACk-IYbuUdfYNC8>

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Kasutatud 25.04.2018

<http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Kambja Põhikooli õppekava (18.09.2015). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.kambja.edu.ee/oppe-ja-ainekavad/#1511533417407-34e140c7-08a2>

Kooli leht Tabula Rasa. (2014). Kasutatud 25.01.2018

http://mhg.tartu.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=132&Itemid=247

Kooli TV. (2017). Kasutatud 25.01.2018 <https://kjpg.tartu.ee/est/kool/KooliTV/>

Koolileht. (2018). Kasutatud 25.01.2018 <http://www.yle.edu.ee/meedia/koolileht/>

Kooliraadio. (2018). Kasutatud 25.01.2018 <http://www.yle.edu.ee/meedia/kooliraadio/>

Kurm, T. (2004). *Eesti üldhariduskoolide õpetajate valmidus meedia õpetamiseks läbiva teemana*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Kasutatud 25.01.2017

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/15457/Magtoo_Kurm.pdf;jsessionid=64747650287E662E7110873DF40E16EC?sequence=1

Kutseharidusstandard. (26.08.2013). *Riigi Teataja*. Kasutatud 19.05.2018

<https://www.riigiteataja.ee/akt/128082013013>

Kuukiri. (31.01.2017). Kasutatud 25.01.2018

https://issuu.com/elvagymnaasium/docs/kuukiri_detsember

Kuuste Kooli õppekava. (2018). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.kuuste.edu.ee/site/content?uid=oppekava>

Kõrveküla Põhikooli õppekava (29.08.2016). Kasutatud 25.01.2018

<http://korve.edu.ee/dokumendid-ja-avaldused/oppekava-uldosa>

Laeva Põhikooli õppekava (31.08.2015). Kasutatud 25.01.2018 [http://www.laeva.edu.ee/wp-](http://www.laeva.edu.ee/wp-content/uploads/2014/12/laeva.edu.ee_laeva_-_pk-oppekava_2015-1.pdf)

[content/uploads/2014/12/laeva.edu.ee_laeva_-_pk-oppekava_2015-1.pdf](http://www.laeva.edu.ee/wp-content/uploads/2014/12/laeva.edu.ee_laeva_-_pk-oppekava_2015-1.pdf)

Luunja Keskkooli gümnaasiumi õppekava (08.09.2016). Kasutatud 25.01.2018

http://www.luunja.edu.ee/dokumendid/G%C3%BCmnaasiumi_%C3%B5ppekava_2016.pdf

Luunja Keskkooli põhikooli õppekava (08.09.2016). Kasutatud 25.01.2018

http://www.luunja.edu.ee/dokumendid/P%C3%B5hikooli_%C3%B5ppekava_2016.pdf

Lähte Kool. (2018). Kasutatud 25.01.2018 <https://www.youtube.com/user/Lahtemeedia>

Lähte Ühisgümnaasiumi Fotokroonika. (2017). Kasutatud 25.01.2018

<http://lahtemeedia.blogspot.com/e/>

Lähte Ühisgümnaasiumi gümnaasiumi õppekava (28.08.2015). Kasutatud 25.01.2018

http://lahte.edu.ee/s2/283_558_58_Lahte_UG_gumnaasiumi_oppekava_uldosa.pdf

Lähte Ühisgümnaasiumi kodulehekülg. (2018). Kasutatud 25.01.2018

http://lahte.edu.ee/Huvitegevus_koolis_80.htm

Lähte Ühisgümnaasiumi põhikooli õppekava (28.08.2015). Kasutatud 25.01.2018

http://lahte.edu.ee/s2/283_559_89_Lahte_UG_pohikooli_oppekava.pdf

Meedia. (2016). Alla laetud 14.04.2018

[file:///Users/tiinanomm/Downloads/gümn_valik_sotsiaalained_ainekavad%20\(2\).pdf](file:///Users/tiinanomm/Downloads/gümn_valik_sotsiaalained_ainekavad%20(2).pdf)

Meediakursus. (i.a). Kasutatud 20.04.2018

<https://drive.google.com/file/d/0B46J6k4bv0p1NjU5Q3VNdHZfSE0/view>

Meediapädevus digitaalkeskkonnas – Euroopa lähenemisviis (20.12.2007). *Euroopa Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Sotsiaal- ja Majanduskomiteele ning Regioonide Komiteele*. Kasutatud 25.05.2018 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=celex:52007DC0833>

Meie kool. (2017). Kasutatud 25.01.2018 <https://tammegymnaasium.ee/meie-kool-oppekorraldus-oppekava-oppesuunad/>

Miilang. (2018). Kasutatud 25.01.2018 <http://www.htg.tartu.ee/miilang/>

Miina Härma Gümnaasiumi gümnaasiumiastme õppekava üldosa (18.02.2016). Kasutatud 25.01.2018

file:///Users/tiinanomm/Downloads/MHG_g%C3%BCmnaasiumiastme_%C3%B5ppekava_%C3%BCldosa_lisa_2%20(2).pdf

Miina Härma Gümnaasiumi koduleht. (2016). Kasutatud 25.01.2018

https://mhg.tartu.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=734&Itemid=432

Miina Härma Gümnaasiumi põhikooliastme õppekava üldosa (18.02.2016). Kasutatud 25.01.2018

file:///Users/tiinanomm/Downloads/MHG_p%C3%B5hikooli_%C3%B5ppekava_lisa_2016_02_18.pdf

Multimeedia valikkursus. Ainepass. (2018). Kasutatud 25.01.2018

<https://drive.google.com/drive/folders/0B8tUQVqUnePvX0ZmM3Bjd3NQRDQ>

Nõo Põhikooli õppekava. (05.09.2016). Kasutatud 24.01.2018

http://www.noopk.ee/uusnpk/wp-content/uploads/2016/10/6PPEKAVA_uus_20162017.pdf

Nõo Realgümnaasiumi koolileht Peetrike. (2017). Kasutatud 25.01.2018

<http://peetrike.wixsite.com/peetrike>

Nõo Realgümnaasiumi õppekava (i.a). Kasutatud 25.01.2018 https://nrg.edu.ee/wp-content/uploads/2018/02/NRG_%C3%95PPEKAVA_2017_2018.pdf

Palupera Põhikooli õppekava (i.a). Kasutatud 24.01.2018

<http://www.palupk.edu.ee/content/view/611/79/>

Poska Sõnumid koduleht. (2018). Kasutatud 25.01.2018 <http://poskasonumid.weebly.com/>

Puhja Kooli õppekava. (2017). Kasutatud 25.01.2018

[http://www.puhja.edu.ee/pages/files/Puhja%20Kooli%20%C3%B5ppekava%20\(2017\).pdf](http://www.puhja.edu.ee/pages/files/Puhja%20Kooli%20%C3%B5ppekava%20(2017).pdf)

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (09.06.2010). *Riigi Teataja I.* Kasutatud 25.01.2018

<https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>

Põhikooli riiklik õppekava (06.01.2011). *Riigi Teataja I.* Kasutatud 25.01.2018

<https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>

Põhikooli riiklik õppekava (06.01.2011). Lisa 1. *Riigi Teataja.* Kasutatud 30.01.2018

<https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1140/2201/8008/1m%20lisa1.pdf#>

Põhikooli riiklik õppekava (06.01.2011). Lisa 13. *Riigi Teataja.* Kasutatud 30.01.2018

https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1290/8201/4021/2m_lisa14.pdf#

Pärk, H. ja Burmeister, M. (i.a). *VÕTA teemalise statistika kogumine ja dokumenteerimine koolides (THK ja TPT näitel).* Kasutatud 20.05.2018

<http://haridusinfo.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Kutsehariduse%20programm/Koolituste,%20seminaride%20ja%20v%C3%B5rguistike%20materjalid/V%C3%95TA/V6TA%20statistika%20koond.pdf>

Rannu Kooli õppekava. (22.06.2017). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.rannu.edu.ee/pages/files/Dokumendid/Dokumendiregister/oppekava.pdf>

Re:TV Eesti Youtube'i kanal. (2018). Kasutatud 25.01.2018

<https://www.youtube.com/channel/UC0rjh1llOicLzBVT0qtj3Q/about>

Regionaalteleviioon Eesti Wikipedia lehekülg. (2017). Kasutatud 25.01.2018

https://et.wikipedia.org/wiki/Regionaalteleviioon_Eesti

Rõngu Keskkooli koduleht. (2017). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.rongu.edu.ee/?page=203>

Rõngu Keskkooli õppekava (28.10.2015). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.rongu.edu.ee/pages/files/dokumendid/oppekava.pdf>

Sillaotsa kooli õppekava (06.03.2017). Kasutatud 25.01.2018

http://www.sillaotsa.edu.ee/pages/files/oppekava_pohikool.pdf

TAMME LEHT. (2018). Kasutatud 25.01.2018 <https://tammegymnaasium.ee/tamme-leht/>

Tartu Descartes'i Kooli õppekava (19.02.2016). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.tdk.ee/oppetoo/oppekava>

Tartu Forseliuse Kooli õppekava. (i.a). Kasutatud 25.01.2018 <http://www.tfk.tartu.ee/wp-content/uploads/2015/10/TFK-OPPEKAVA-yldosa-2017-2018.pdf>

TARTU HANSA KOOLI ÕPPEKAVA (05.10.2016). Kasutatud 25.01.2018

[tp://www.hansa.tartu.ee/opetoo/oppekava2016.html](http://www.hansa.tartu.ee/opetoo/oppekava2016.html)

Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õppekava. (2016). Kasutatud 25.01.2018

<http://sisu.jpg.tartu.ee/files/oppekava2016.pdf>

Tartu Kesklinna Kooli õppekava (26.09.2017). Kasutatud 25.01.2018

https://kesklk.tartu.ee/public/DOKUMENDID/OPPEKAVA/OPPEKAVA_ULDOSA.pdf

Tartu Kivilinna Kooli kodulehekülg. (2017). Kasutatud 25.01.2018

<https://kivilinn.tartu.ee/node/8>

Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi õppekava (13.11.2017). Kasutatud 26.01.2018

https://kjjpg.tartu.ee/img/image/KJPG_oppekava.pdf

Tartu Mart Reiniku Kooli kodulehekülg. (2018). Kasutatud 25.01.2018

<https://www.reiniku.edu.ee/index.php/huviringid/>

Tartu Tamme Gümnaasiumi õppekava (27.06.2017). Kasutatud 25.01.2018

https://tammegymnaasium.ee/wp-content/uploads/2015/04/Tartu-Tamme-Gymnaasiumi-oppekava_1-2_53.pdf

Tartu Tamme Kooli õppekava. (i.a). Kasutatud 25.01.2018

http://www.tamme.tartu.ee/avalik_teave/ok-2017.pdf

Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumi õppekava. (i.a). Kasutatud 25.01.2018

http://www.ag.tartu.ee/img/edit4/filemanager/connectors/php/filemanager.php?mode=readfile&path=%2FTTG_oppekava_2015.pdf&config=filemanager.config.json&time=1482917221324

Tartu Variku Kooli õppekava üldosa. (i.a). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.variku.tartu.ee/dok/oppekava.pdf>

Tartu Veeriku Kooli õppekava (01.09.2014). Kasutatud 25.01.2018

http://www.veeriku.tartu.ee/images/oppekava_yldosa_2017.pdf

TKK õppekava üldosa. (i.a). Kasutatud 25.01.2018

https://docs.google.com/document/d/1rqrerIOaPL4ZwDuGU8TxID_n8X0dn44WpmSmOKwPnYWk/edit

TRK õppekava üldosa (08.09.2017). Kasutatud 25.01.2018

http://www.raatuse.tartu.ee/images/dokumendid/TRK_õppekava_üldosa_2017.pdf

Ugur, K. (2010). *Implementation of the concept of media education in the Estonian formal education system*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Valikkursused III Meedia. (2018). Kasutatud 25.01.2018 http://www.yle.edu.ee/wp-content/uploads/2017/02/Eesti_keel_ja_kirjandus_valikkursused.pdf

Vara Põhikooli õppekava (21.09.2015). Kasutatud 25.01.2018

http://www.vara.edu.ee/vpk/images/Dokumendid/VARA_PK_PPEKAVA_2015.pdf

Võnnu Keskkooli gümnaasiumi õppekava üldosa (16.06.2015). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.vonnukk.edu.ee>

Võnnu Keskkooli põhikooli õppekava üldosa (16.06.2015). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.vonnukk.edu.ee/>

Õppeaine SHUH.01.012 vaatamine. (2018). Kasutatud 04.04.2018

<https://www.is.ut.ee/pls/ois/!tere.tulemast>

Õppekava üldosa (24.01.2018). Kasutatud 25.01.2018

https://kivilinn.tartu.ee/sites/default/files/u35/TKiK_%C3%95ppekava%20%C3%BCldosa_24.01.2018_kk12.pdf

Õppekava I Üldsätted. (2017). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.htg.tartu.ee/%C3%95ppekava>

Õppestudio ReTV (2018). Kasutatud 25.01.2018

http://lahte.edu.ee/Oppestudio_ReTV_466.htm

Ülenurme Gümnaasiumi kodulehekülg. (2018). Kasutatud 25.01.2018

<http://www.yle.edu.ee/oppetoo/oppesuunad/humanitaar/>

Ülenurme Gümnaasiumi õppekava (28.08.2015). Kasutatud 25.01.2018

http://www.yle.edu.ee/wp-content/uploads/2017/02/%C3%9CG_OK_üldosa_2016_kinnitatud.pdf

Ülenurme kooliraadio Facebookileht. (2018). Kasutatud 25.01.2018

<https://www.facebook.com/YGraadio>

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Tiina Nõmm

(sünnikuupäev: 02.10.1995)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Riiklikku õppekava täiendavad õpitegevused meediaõpetuse arendamiseks Tartu maakonna koolide näitel” mille juhendaja on Kadri Ugur,

1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 28.05.2018